

Edouard Dujardin

Laurbærrene er klippet

eller

Vi tager ikke mere i skoven

Oversat af Jens Feilberg

Udkast 1

En aften med solnedgang, klar luft, dyb himmel og forvirrede menneskemasser der går omkring, med lyde, skygger, mangfoldigheder; uendelige rum med glemsel om udstrakte timer; en ubestemt aften ...

For under det kaos af tilsynekomster, mellem tidsforløb og steder, det illusoriske ved tingene som formerer sig og fødes, i den uendelige kæde af årsager, en ved siden af andre, en ligesom sammen med andre, adskilt fra de andre, lignende de andre, en der fremtræder som den samme og en til, en af alle som altså kommer frem og slutter sig til det som er, og ud af uendeligheden af mulige eksistenser træder jeg frem, og her er det som tiden peger på og som stedet peger på, det er i dag, det er her, tiden er nu, og ved siden af mig er livet, jeg står frem som den triste elsker af det seksuelle mysterium, i mig sætter den spinkle krops fremtræden og den flygtige tanke sig imod mig, og for mig opstår den altid levede drøm om spredte, mangfoldige syner og fortvivlet begær ... Det er nu, det er her, en aften i april, Paris, en lys aften ved solnedgang, de ensformige lyde, de hvide huse, bladenes skygger, en meget mild aften, og glæden ved at være nogen, ved at gå; vejene og mylderet, og fjernt i luften er himlen, omkring mig synger Paris, og i tågesløret af former der viser sig, indrammer byen blidt idéen, aftenen i dag, åh, aften her, her hvor jeg er.

... Og det er nu, klokken? Klokken seks, klokken er seks på uret dér, det aftalte tidspunkt. Huset hvor jeg skal ind, hvor jeg skal møde nogen, huset, vestibulen, lad os gå ind. Aftenen sænker sig, luften er god, der er munterhed i luften. Trappen, de første trin. Fyren er der endnu, ja, en gang var han tilfældigvis gået for tidligt? Det sker nogle gange med ham, jeg vil alligevel fortælle ham hvad det er hændt mig i dag. Første sals trappeafsats, trappen er stor og lys. Jeg har betroet ham, min gode ven, min kærlighedshistorie. Hvilken god aften skal jeg ikke få igen! Han skal i hvert fald ikke mere gøre nar af mig. En udsøgt aften skal jeg have! Hvorfor er trappeløberen bøjet om ved dette hjørne? Det giver en grå plet på det røde som går fra trin til trin. Anden sal, døren til venstre, "Kontor". Bare han ikke er gået, hvor skal jeg så finde ham? Så går jeg bare ud på boulevarderne. Hurtigt ind. Kontorlokalet. Hvor er Lucien Chavainne? Det store rum og stolene rundt omkring i en cirkel. Der er han, ved bordet, bøjet over det, han har sin frakke og sin hat på, han ordner hurtigt nogle papirer sammen med en kontorist.

Samlingen af blå mapper, bagved, med knyttede bånd omkring. Jeg standser på dørtrinnet. Hvilken fornøjelse at fortælle den historie. Lucien Chavainne løfter hovedet, han ser mig, goddag.

"Der er De! De kommer præcis. Vi lukker klokken seks, ved De. Vent et øjeblik, vi går ud sammen."

"Udmærket."

Vinduet står åbent, bagved, en grå gård, fuld af lyse pletter, de høje mure er grå, klare i det smukke vejr, lykkelig dag. Lea var så venlig, da hun sagde det til mig - på gensyn i aften, hun smilede drilagtigt, som for to måneder siden. Foran, i et vindrue, en tjenestepige, hun ser på noget, se, nu rødmer hun, hvorfor? Hun går sin vej.

"Så er jeg klar."

Det var Lucien Chavainne. Han har taget sin stok, han åbner døren, vi går ud, sammen går vi ned ad trappen. Han:

"De har Deres bowlerhat på ..."

"Ja."

Han taler til mig i en bebrejdende tone. Hvorfor skulle jeg ikke gå med bowler? Fyren tror at elegance består i sådan nogle ligegyldigheder. Portnerlogen, altid tom, mærkeligt hus. Vil Chavainne i det mindste følge mig lidt på vej? Han er så kedelig fordi han aldrig vil tage en omvej. Vi kommer ud på gaden, en vogn ved indgangen, solen skinner stadig på facaderne, som i flammer, tårnet på Saint-Jacques foran, vi går mod Place du Châtelet.

"Nå, hvordan med Deres lidenskab?"

Spørger han mig. Det skal jeg fortælle ham.

"Det er stort set det samme, altid."

Vi går side om side.

"De kommer lige fra hende?"

"Ja, jeg har besøgt hende. I to timer har vi snakket, sunget og spillet klaver. Hun har sat mig stævne i aften, efter teatret."

"Aha."

Og med hvilken elskværdighed.

"Og De, hvad gør De?"

"Jeg ... ikke noget."

Tavshed. Den charmerende pige, hun ærgrede sig over at hun ikke kunne sine kupletter helt, jeg var ikke i takt, og jeg indrømmede ikke fejlen, jeg vil gøre mig mere umage i aften når vi begynder igen.

"De ved at hun for tiden kun viser sig når tæppet går op? Jeg venter hende omkring klokken ni ved Nouveautés¹, vi vil køre en tur sammen, til Bois², selvfølgelig, vejet er så behageligt. Derefter bringer jeg hende hjem."

"Og De vil prøve at blive hos hende?"

"Nej."

Vorherre bevares. Vil Chavainne da aldrig komme til at forstå mine følelser?

"De er forbavsende" sagde han til mig "med Deres platoniske forhold."

Forbløffende! Platonisk forhold!

"Ja, kære ven, det er min måde at indrette mig på. Jeg har mere fornøjelse af ikke at gøre det samme som andre."

"Men kære ven, tænker De ikke på hvad det er for en kvinde ..."

"En ung dame ved et lille teater, vist så, og netop derfor har jeg fornøjelse af at gøre som jeg gør."

"De håber at få et forhold til hende?"

Han ler hånligt, han er uudholdelig. Nej, hun er ikke den pige man tror. Og dog! ... Rue de Rivoli, lad os gå over på den anden side, holdeplads for vogne, sikken masse mennesker i aften, klokken seks, det er myldretid, især i det her kvarter, sporvognens signal, lad os komme i sikkerhed.

"Det er lidt færre mennesker på den højre side", siger jeg.

Vi følger fortovet, ved siden af hinanden. Chavainne:

"Hør her, sådan en fornøjelse er ikke det værd som den koster. I de tre måneder De har kendt den unge dame ..."

"I tre måneder har jeg besøgt hende, men De ved godt jeg har kendt hende i mere end fire måneder."

"Javist. I fire måneder har De ruineret Dem til ingen nytte."

"De gør nar af mig, kære Lucien."

"Før De overhovedet har sagt et eneste ord til hende, giver De hende, gennem hendes tjenestepige, fem hundrede francs."

Fem hundrede francs? Nej, tre hundrede. Men faktisk sagde jeg til ham det var fem hundrede.

"Hvis De tror", fortsætter han, "at den slags rundhåndethed tilskynder en kvinde fra teatret til tilsvarende gavmildhed ... De må skifte metode, kære ven, ellers opnår De ikke noget."

Irriterende ræsonnement! Tror han hvis jeg ikke opnår noget, så er det ikke fordi jeg ikke vil opnå noget? Det er helt forkert af mig at tale med ham om de her ting. Lad os bryde af.

"Og jeg, kære ven, kan bedre lide den slags tosserier end at gøre dumheder som at skeje ud med tåbelige, løse piger."

Der fik du den. Der blev han tavs. Vist så, en udmærket ven, Lucien Chavainne, men en stivstikker når det kommer til følelser. Elske, og agte sin kærlighed, respektere sin kærlighed, elske sin kærlighed. Når man går, mærker man det varme vejr, jeg knapper min overfrakke op, jeg tager ikke jaket på i aften for at gå ud med Lea, min redingote vil være bedre, jeg kunne tage min silkehat på, Chavainne har lidt ret, i øvrigt er jeg enkel; med en redingote kan jeg ikke gå med bowler. Lea snakker næsten aldrig med mig om min påklædning, hun må dog bemærke den. Chavainne:

"Jeg skal i Français³ i aften."

"Hvad går der?"

"Ruy-Blas⁴."

"Skal De virkelig se det?"

"Hvorfor ikke?"

Jeg svarer ikke. Går man hen for at se Ruy-Blas i 1887? Han:

"Jeg har aldrig set det stykke, og jeg er virkelig nysgerrig."

"De er dog en gammel romantiker."

"Og De kalder mig romantisk?"

"Ja, og ...?"

"De er en værre romantiker end nogen anden. Og den historie med Deres passion? ... At gå i Nouveautés, én gang, for at se jeg ved ikke hvad ... Det var en god idé vi havde ... Vi lagde mærke til en page ..."

Hvor var hun køn!

"Hør min ven, De har brugt hele vinteren på at sætte griller i hovedet på Dem selv, og nu indrømmer De Deres tusind dumheder. Helt alvorligt ... Og husk at det er mig som ledte efter navnet på plakaten da vi forlod teatret, og sagde hendes navn, Lea d'Arsay ... Og med ét begyndte Deres begejstring, i dag er det en platonisk kærlighed."

En elegant herre gik forbi, med en rose i knaphullet, jeg må også have en blomst i aften, jeg kunne også have noget med til Lea. Chavainne tier stille, den fyr er et fjols. Og jo, min kærlighedshistorie er original, men så meget desto bedre. En gade, Rue de Marengo, Magasins du Louvre, tæt række af vogne. Chavainne:

"Jeg forlader Dem ved Palais-Royal."

Godt! Han er ikke behagelig. Forlader altid folk undervejs. Nu er vi under arkaderne, lige ved magasinerne, i trængslen. Hvad om vi gik på vejbanen? For mange vogne. Her skubber man til hinanden, pynt med det. En kvinde foran os, høj, slank, åh, denne smækre figur, den stærke duft og det lysende røde hår, jeg ville gerne se hendes ansigt, køn må hun være.

"Gå med mig i teater i aften." Det er Chavainne som taler til mig. "Vi kan drive omkring en times tid et eller andet sted."

"Jeg sagde Dem jo at jeg havde en aftale."

Den rødhårede kvinde standser foran vinduet, en rødhårets klare profil, ja, et meget vågent udtryk i ansigtet, sort øjenskygge, om halsen en stor hvid sløjfe, hun ser i vores retning, de udfordrende øjne. Vi er ved siden af hende, en vidunderlig pige.

"Lad os ikke gå så hurtigt."

"Deres aftale er ikke i vejen; da De har besluttet ikke at blive hos frøken d'Arsay, kan De komme til sidste akt eller ved udgangen, og så kan vi gå en tur ud i natten."

Gør han grin med mig?

"Så kan De fortælle mig hvad De har sagt til frøken d'Arsay."

Ja, egentlig, hvorfor ikke, i aften, når jeg forlader hendes hus?

"Passer det Dem måske ikke? Hvad laver De egentlig når De går fra Deres veninde?"

"De er virkelig dum, kære ven."

Vi tier, jeg tror at han smiler, noget fjollet snak. Place du Palais-Royal. Og den unge rødhårede kvinde, hvor er hun? Forsvundet, ærgerligt, jeg ser hende ikke. Chavainne:

"Hvad er det De søger efter?"

"Intet."

Hun er forsvundet. Alt sammen den herres fejl. Han:

"Jeg går hen til Théâtre-Français, jeg vil se hvornår forestillingen begynder."

Hele tiden hans forestilling. Vi går. Jeg ville dog gerne fortælle ham om hvad der er sket for mig i dag, inden vi skilles. Hvor venligt Lea tog imod mig, i den lille salon der er lidt mørk på grund af de gule gardiner, hun var i sin housecoat af lys satin, under de store silkeagtige folder, hendes slanke, fine talje, og den store hvide krave hvorfra halsens rose, da hun nærmede sig, smilede hun, og ned på hendes skuldre, fra hendes hoved der var blondt og lidt blegt, faldt håret der var udslået, i gyldne lokker, hun er slet ikke gammel, den søde, og så fin og nydelig, nitten år, måske tyve, selv siger hun atten, hun er udsøgt. Vi går skødesløst langs med Palais-Royals bygning, langs med

palæet. Hun trykkede mig i hånden, jeg kyssede hende på panden, meget kysk, hun lænede sig mod min skulder, og sådan stod vi et øjeblik, gennem den bløde satin mærkede jeg mod mine hænder hendes bløde varme. Hvor jeg elsker, hende, den stakkel! Og alle de folk som går forbi, her og der, som går forbi, uvidende om den glæde, alle de ligegyldige personer, åh nogle, alle, som går her omkring mig.

" Her er en plakat ..." Det er Chavainne. "Det begynder klokken otte. Er det helt sikkert De ikke vil med"

"Helt bestemt."

"Så farvel da, jeg må tage hjem."

"Farvel. Mor Dem godt."

Fortræffelig ven ... Velbekomme de herrer ... At være til glæde for denne kvinde og at være hendes elsker ... Min Gud, jeg var sammen med en engel ... Han:

"I lige måde, mor Dem godt, og frem for alt, ingen dumheder."

"Vær kun rolig."

"De fortæller mig hvad De har foretaget Dem."

"Ja. Farvel."

Håndtryk. Han vender sig. Farvel. Jeg skal op ad Avenue de l'Opéra, jeg vil spise til middag på cafeen på hjørnet af avenuen og Rue des Petits-Champs, jeg har tid til at tage hjem før klokken ni. Postkontoret. Jeg burde skrive til mine forældre, det har jeg forsømt, jeg skriver i morgen, i morgen skal jeg til undervisning på École-de-Droit, de tre kurser jeg følger, dem må jeg ikke forsømme. Lucien Chavainne skal i aften på Français. Ja, en udmærket fyr, noget sammensat, men man kan omgås ham, tale med ham, han forstår, han har god smag og er elegant, en sand ven. Man har fornøjelse af at møde ham, næste gang fortæller jeg ham grunden til at jeg gør som jeg gør, en skam at jeg ikke allerede havde forklaret ham om min eftermiddag, måske han så ville have anet den charme som ligger i min kærlighed, men han er så fastlåst med de ting, ind i mellem have nogle timers fortrolighed, snakke sammen, ikke at sige og gøre noget, fatte om hendes spinkle hænder og på de dage hun tillader det, hendes øjne, hendes hænder, hendes øjne, hendes læber. Ak, hvornår vil hun elske? Hvornår giver hun sig hen? Og hvornår hendes læber? To måneder, det er to måneder siden, nej, det var i slutningen, åh nej, midten af februar, det er to måneder siden vores første, vores eneste omfavelse, ak, så længe siden. Hun er slet ikke lykkelig. Man tænder gaslygterne på avenuen, fordi aftenen falder på. Hvordan vil hun være når jeg kommer tilbage? I den lange blå kashmir, uden tvivl, med hårets lange fletning hængende ned, den gang var hun en uskyldig, en ung pige, eller den kærtegnende pige i varmt velour,

hun var hvid forresten, bleghvid, en forførererskes blege hvidhed, og det var du en gang, veninde, lystigt leende, den muntre pige om aftenerne, hun var klædt i sort, og mærkelig majestætisk, det er de forskellige former hun viser sig i, dagen hvor hun steg op af badet, med vådt hår, rosenrød, hun, den samme, den samme, den ynkværdige, som et billede kom hun til syne, en aften, ynkværdighed som giver forklarelsens skær. Jeg bør hjælpe hende mere, min mor giver mig nok lidt penge til påske, alt ordner sig. Hjørnet af Rue des Petits Champs, cafeen, allerede tændt lys, lyset er tændt i alle butikkerne på avenuen, hvor aftenen falder hurtigt på! "Café Oriental ... restaurant". På den anden side Duvals spisehus, gå derhen, for at spare? Ville være nyttigt for mig at spare, cafeen er virkelig bedre, og prisforskellen minimal, der er også godt i spisehuset, mindre behageligt, men også godt, ligemeget, jeg tager den luksus, cafeen. Indenfor, lysene, spejlinger af rødt og gyldent, dug på ruderne. "Middag til tre francs ... et glas øl tredive centimer". Lea ville aldrig spise der. Gå ind. Skal lige rette på spidserne på overskægget. Sådan.

Oplyst, rødt, gyldent, cafeen, ruderne strålende, en tjener med hvidt forklæde, piller belæsset med hatte og overtøj: Er der nogen kendte her? Folk ser mig komme ind; en mager herre med langt kindskæg, hvor gravitetisk! Bordene er optaget, hvor skal jeg anbringe mig? Derhenne er der et ledigt, netop min sædvanlige plads, man kan få sin sædvanlige plads, Lea vil ikke få noget at gøre nar af.

"Herren ønsker ..."

Tjeneren. Bordet. Min hat på stumtjeneren, handskerne af. Man bør smide dem skødesløst på bordet, ved siden af tallerkenen, hellere i frakkelommen, nej, på bordet, den slags småting hører til den almindelige optræden. Min frakke på stumtjeneren, jeg sætter mig, åh, jeg var træt. Jeg stikker handskerne i frakkelommen. Oplyst, gyldent, rødt, med ruder, det glimter, hvad? Cafeen hvor jeg er. Åh, jeg var træt. Tjeneren:

"Skaldyrssuppe, grønærtesuppe, klar suppe ..."

"Klar suppe."

"Derefter ønsker herren ..."

"Lad mig få menukortet."

"Rødvín, hvidvín ..."

"Rødvín."

Menukortet. Fisk, søtunge ... Godt, en tunge, forretter, lammekotelet .. nej. Kylling ... fint.

"En søtunge, kylling med karse."

"Søtunge, kylling med karse."

Sådan vil jeg spise, ikke noget i vejen med det. Der er en ret smuk kvinde, dér, hverken brunette eller blondine, virkelig udsøgt udseende, hun må være høj, hun er gift med den skaldede herre som vender ryggen mod mig, snarere hans elskerinde, hun har ikke rigtigt udseende af at være en ægtefælle, temmelig køn, bestemt. Hvis hun nu kunne se denne vej, hun er næsten lige over for mig, hvad skal man gøre? Hvilket formål? Hun har fået øje på mig. Hun er smuk, og herren forekommer ubegavet, desværre kan jeg kun se hans ryg, jeg ville gerne kunne se hans ansigt, han er advokat, notar fra provinsen, hvor er jeg dum! Og suppen? Spejlet foran mig spejler den forgyldte ramme, den forgyldte ramme som dog er bag ved mig, de der lysstrejfe er cinnoberfarvede; skarlagenfarvet glans, det er den klare gule gas som lyser på væggene, også

gule af gassen, de hvide duge, spejlene, skinnenet fra glassene. Man har det behageligt, komfortabelt. Der er suppen, den dampede suppe, pas på tjeneren ikke hælder noget ud over mig. Nej, lad os spise. Suppen er for varm, prøv igen. Ikke dårlig. Jeg spiste frokost for sent, og jeg er slet ikke spor sulten, men man skal jo spise til middag. Slut med suppen. Damen derhenne har igen set herover, hun har udtryksfulde øjne, og herren synes farveløs, det ville være ganske usædvanligt hvis jeg gjorde hendes bekendtskab, og hvorfor ikke? Der forekommer ganske mærkværdige omstændigheder, ved at betragte hende længe, kan jeg begynde på et eller andet, de er ved stegen, bah, jeg kunne hvis jeg ville, blive færdig på samme tid som dem, hvor er tjeneren, bare han ville skynde sig, man kan aldrig blive færdige i de her restauranter. Måske jeg kunne ordne det med at spise hjemme, måske kunne min portner for en billig penge lave noget mad hver dag. Det ville blive dårligt. Jeg er latterlig, det ville være kedsommeligt, de dage hvor man ikke kan komme hjem, hvad vil der ske? På en restaurant keder man sig i det mindste ikke. Og tjeneren, hvad laver han? Der er han, han kommer med søtungen. Det er mærkeligt hvordan forskellige fisk har forskellige størrelser, tungen her kan spise i fire mundfulde, andre kan man servere for ti personer, sovsen har noget med det at gøre, det er rigtigt. Lad os få lidt af den her. En sovs med muslinger og rejer ville være utrolig meget bedre. Åh, vores rejefangst dengang, den ynkelige fangst, og hvor udmagrede, og med bløde ben, jeg gik med mine store gule sko på Place de la Bourse. Jeg har aldrig pillet fisk, jeg kommer ikke længere med den. Jeg skylder hundred francs eller mere til min skomager. Det er nødvendigt at lære om børnsforretninger, jeg har aldrig forstået hvad det er at spekulere i baisse, hvordan er det muligt at tjene penge, når priserne er i baissen? Antag at jeg havde hundred tusind i Panama⁵, og at de sank i værdi, så sælger jeg, ja, og så? Jeg kan så købe tilbage ved næste hausse, nej, jeg sælger. Den store advokat som spiser derhenne, må kunne lære mig det. Han er måske hverken advokat eller notar. Åh, disse fiskeben, der er ikke noget at spise på den tunge, den dufter ellers godt, lad resterne være. Jeg vender mig omkring på bænkene, mod ryglænet, flere kommer ind, kun mænd, en som synes i forlegenhed, overfrakken forbavsende lys: flere sæsoner siden man har gået med sådan en. Jeg har efterladt et lækkert lille stykke søtunge, nej, jeg skal ikke til at gøre mig latterlig. Det lille stykke ville være fremragende, hvidt, med riller hvor der har været fiskeben. Pyt med det, jeg vil ikke spise det, jeg tørrer mine fingre med servietten, lidt grov er den, servietten, måske ny. Advokatens kvinde har lige vendt sig om, man kunne tro at hun gjorde tegn til mig, hun har fantastiske øjne, hvad gør jeg for at komme til at tale med hende? Hun ser ikke mere herover. Skriv et kort, det ville udsætte mig for en ærgrelse, hun vi-

ser dog at hun er let at komme til en forståelse med, jeg vil vise hende kortet, hvis hun vil tage imod det, finder hun en lejlighed til at få det, jeg kan i alle tilfælde vise hende kortet. Og bagefter? Jeg må gå hjem, klæde mig om, være på teatret før klokken ni: det er utåleligt, alle disse omstændigheder.

"Herren skal ikke have mere?"

"Nej. Vær venlig at komme med kyllingen."

"Ja, hr."

Lidt vin. Bænken foran mig er tom, mellem bænken og spejlet, et stykke safian. Jeg må i al fald forsøge om et kort virker. I min tegnebog, et kort med min adresse, det er mere passende, mit blyants-etui, hvad skal man skrive? Et møde i morgen. Jeg bør angive flere mødesteder. Hvis advokaten vidste hvad jeg er i gang med, den ærede advokat. Jeg skriver: "I morgen klokken to, i læsesalen ved Magasin du Louvre..." Louvre, Louvre, ikke særlig fashionabelt, men dog det nemmeste, og forresten hvor ellers? Louvre, altså. Klokken to. Må give tilstrækkelig lang tid inden, i det mindste fra to til tre, sådan, jeg ændrer klokken to til mellem klokken to og tre. Og ikke "jeg venter", men "jeg venter Dem". Færdig, lad os se. "I morgen, mellem klokken to og tre, i læsesalen ved Magasin du Louvre, venter jeg D..." Det går slet ikke, hvad skal man skrive? Jeg ved det ikke, jo, klokken to i læsesal-en ... etcetera ... til klokken tre venter jeg Dem ... lad os sige til klokken fire, ja, jeg medbringer en bog, netop romanen om et eller andet, om journalisten, jeg ved ikke hvorfor jeg købte den forleden aften, men jeg ville se hvad det var, siden jeg købte den, jeg vil finde et sted og vente roligt, nogle gange er der trækvind, sjældent, nej, der er ikke træk. Og det stykke kort som jeg ikke skriver på, fortsæt. "Jeg vil vente indtil ..." men det skal være "indtil" i stedet for "fra", "i morgen, klokken to..." Men kortet er blevet overfyldt med overstregninger, frastødende, ulæseligt, det er meningsløst, jeg bliver forkølet i den modbydelige læsesal fuld af træk, og forresten vil kvinden ikke tage imod mit kort. Jeg river det i stykker, i to, kortet, en gang til i to, det giver fire stumper, en gang til i to, det giver otte, en gang til i to, sådan, en gang til, ikke muligt. Jeg kan altså ikke smide de stumper på gulvet, man vil kunne finde dem, man må bløde dem lidt op. Puh, det er afskyeligt. På gulvet, sådan, så kan man bestemt ikke læse dem. Kvinden derhenne ler, forresten hun har nu ikke set herover en eneste gang til, nu ser hun, hun ler, hun taler til herren, køn, køn, køn pige. Det opblødte papir er skrækeligt, drik lidt, mindsker den rædsomme smag. Der er spisekortet, fine ærter, asparges, nej, is, kaffesorbet, ja, jeg har kun lidt appetit. Desserter, oste, marengs, æbler. Tjeneren serverer kyllingen, ser godt ud, kyllingen.

"Tjener, vil De give mig en kaffesorbet, bagefter, har De ost, camembert?"

"Ja, hr."

"Camembert altså."

I gang med kyllingen, det er en vinge, ikke for hård i dag, brød, den kylling lader sig spise, man kan godt spise middag her, næste gang jeg spiser hos Lea vil jeg bestille middagen fra Rue Croix des Petits Champs, det er billigere end i de fine restauranter, og det er bedre. Her er vinen bare ikke bemærkelsesværdig, man må på de gode restauranter for at få vin. Vinen, spillet - vinen, spillet, de smukke damer - se bare, se bare ... Hvilken forbindelse er der mellem vinen, spillet og de smukke damer? Jeg har ikke noget imod at folk har brug for at drikke sig mod til inden de elsker, men spillet? Den kylling er særdeles god, karsen beundringsværdig. Ah, madroen er næsten kommet. Men spillet ... vinen, spillet - vinen, spillet, de smukke damer ... De smukke damer som Scribe⁶ holdt af. Det er ikke fra Chalet⁷, men fra Robert-le-Diable⁸. Nå ja, det er stadig Scribe. Og den samme tredobbelte passion ... Leve vinen, kærligheden og tobakken ... der er også tobakken, det indrømmer jeg ... Her er det, her er det bivouak-refrænet⁹ ... skal man udtale det taba-c og bivoua-c, eller taba og bivoua? Mendès, Boulevard des Capucines¹⁰, sagde dom-p-ter, man skal sige dom-ter. Kærligheden og tobakken (le taba-c) ... bivoua-c-refrænet ... Advokaten og hans dame går. Det er forrykt ... latterligt ... grotesk ... jeg lader dem tage afsted ...

"Tjener!"

Jeg vil betale med det samme og få fat på dem. Nu går de ud.

"Tjener!"

Tjeneren er der ikke, det er fortvivlende, jeg er dum, en sådan lejlighed, jeg får aldrig sådan en igen, et mirakel af en kvinde. Hun så ikke herover da hun rejste sig, det er for pokker da helt naturligt. De tager afsted. Det kunne have været fantastisk, jeg ville have fulgt efter, jeg ville have vidst hvor hun tog hen, jeg ville have fundet ud af noget. Hvilken gade hun gik ad? De drejede til højre, hun er gået op ad Avenue de l'Opéra. Hvad går der i operaen? Vist så, det er mandag: Det ville være gavnligt hvis jeg tog min lille Lea med derhen inden længe, det ville hun blive glad for.

"Herren har kaldt?"

Tjeneren, hvad vil han? Jeg har kaldt på ham? Helt bestemt.

"Jeg har lidt travlt ... er det ..."

"Udmærket, hr."

Tjeneren ser ud til at gøre nar af mig. Jeg er faktisk også et fæ. Og hvorfor er jeg optaget af andre kvinder? Har jeg ikke hvad jeg skal have? Hvorfor så en til? Søge, trættes? Flere folk der går. Jeg bliver her hele aftenen for at spise til middag. Isen, bra-

vo, lad os smage, langsomt, det skal nydes, denne kølighed, duften af kaffe, på tungen og i ganen duftende kølighed, man kan slet ikke få den slags hjemme hos sig selv. Hvor må han være træt, den gode mand, som kørte sin søn hen for at se dem spise is hos Tortoni¹¹. Tortoni, jeg har aldrig sat mine ben dér, aldrig gået ind hos Tortoni, det mangler du, den hvide dames arie¹², det mangler du - det mangler du, isen her er slut, pyt med det. Tjeneren kom med osten uden at jeg lagde mærke til det. Først må jeg have lidt vand at drikke. Om tolv-fjorten dage tager jeg til provinsen, hvis det bliver godt vejr, vil hele familien tage i huset på landet i Quevilly¹³, i april er det ikke varmt nok til at tage på landet. Jeg levner osten, jeg er ikke sulten mere. Hvor er det irriterende altid at spise på restaurant, ingen man kan tale med, ingen at se på, ikke en kvinde at se på, ikke en kvinde i otte dage, en masse halvsmarte herrer, de kommer her af nød, afblankede, og advokater fra provinsen som tror de er hos Bignon¹⁴. Tre francs, og ti sous i drikkepenge, og så godnat. Jeg rejser mig, tager min overfrakke på, tjeneren foregiver at hjælpe mig, tak, min hat, mine handsker, der, i lommen, jeg går. Dér er et bord hvor jeg kunne have siddet bedre, til højre, ved søjlen, folk drikker fadøl, de store døre, massive, af glas, en tjener åbner døren for mig, farvel, det er koldt, jeg vil knappe min frakke, kontrasten til varmen derinde, tjeneren lukker døren igen, "fadøl, tredive centimer ... middag til tre francs".

Mørk gade, klokken er dog kun halv otte, jeg går hjem til mig selv, jeg kan let være ved Nouveautés fra klokken ni. Avenuen er mindre mørk end den forekom mig før, himlen er klar, fortovene er oplyste, lyset fra gaslygterne, de tredobbelte gaslygter, ikke mange mennesker ude; dernede er Operaen, operaens foyer ganske flammende, jeg går på højre side af avenuen, mod Operaen. Jeg glemte at få handskerne på, bah, jeg er lige straks hjemme, og lige nu er der ingen. Jeg er lige straks hjemme, om ... her fra Operaen, fem minutter, Rue Auber, fem minutter, lige så meget Boulevard Haussmann, fem minutter endnu, det bliver ti, femten, tyve minutter; jeg klæder mig om, jeg kunne tage afsted klokken halv ni, otte femogtrediv. Det er tørt i vejret, behageligt at spadserer efter middag, på det her tidspunkt om aftenen, aldrig mange mennesker på gaden. Lea går fra teatret klokken ni, mellem ni og kvart over ni. Hvad skal vi foretage os? En køretur, ja, vi kører ad Boulevard Champs-Élysées, indtil Rond-Point, hellere til Triumfbuen, for at tage hjem til hende over de ydre boulevarder, vejret er så mildt, hun lader mig sikkert tage hende i hånden, hun vil helt bestemt have sit sorte kashmir-tøj på; jeg vil sørge for at vi ikke kommer tilbage alt for sent, hun vil nok bede mig om at blive der lidt, jeg får hendes kække, diaboliske smil at se, langsomt vil hun gøre sit aftentouillette - sæt Dem der i lænestolen, og vær fornuftig - hun vil tale med mig, med en smuk ceremoniel gestus, jeg vil svare på en lignende måde - ja, frøken, jeg vil sætte mig i lænestolen; den lave lænestol med blå velour, med brede broderede kantbånd, dér satte hun sig på skødet af mig, for fjorten dage siden, og jeg vil sætte mig i den lave lænestol, ved siden af hende, foran klædeskabet med spejle, hun vil stå op og anbringe sin hat på bordet med plys, med små bevægelser vil hun rette på håret, til højre, til venstre, med mellemrum, mens hun ser sig i spejlet, fremad, tilbage med små bevægelser, ser på mig imens, ler, grimasserer, kåd, sikke en glæde! Sådan i sin sorte kjole og sit sorte korsage af kashmir, slet ikke stor, heller ikke lille, selv om hun ser lille ud, men ung, ganske ung, nej, hun ser ikke ud som en pige, men ung, helt ung, og så runde former, hendes store hofter under den smalle talje, afrundede, blødt faldende, hendes bryst der er højt hvælvet, som skælver så smukt i bevægede øjeblikke, og hendes ansigt som et uartig barns, hendes fuldstændig blonde hår og store øjne, beundringsværdig, min Lea. Åh, den stakkel, kære, jeg vil elske hende, med en hengiven kærlighed, som man bør elske, ikke hovmodigt som andre elsker. Når vi kommer til-

bage, vil klokken være mindst ti. Klokken er syv femogtredive på det pneumatiske ur¹⁵. Operaen. Terrassen foran Café de la Paix er fuld, der er ingen som jeg bør kende, Operaen, Rue Auber, huset hvor hr. Vaudier bor, det er to måneder siden jeg har spist hos ham, måske er han på rejse, hvor er han rig! Åh, at have sådan en formue, hvor meget har han mon? En million i rente, har man sagt mig, det betyder mindst en kapital på en snes millioner, næsten hundred tusind francs om måneden, nej, en million divideret med tolv ... nul, en rest ... lad os sige seks og halvfems, ni hundrede og tres tusind francs, seks og halvfems divideret med tolv bliver otte, firs, firs tusind francs om måneden. Jeg ville ønske at Lea havde et flot palæ, den blide, lille pige; hvis jeg havde den formue, i aften, lad os antage, jeg havde lige arvet, det er så morsomt sådan at arrangere tingene, altså notaren ville have givet mig dispositionsret, jeg ville have penge eller anvisninger, med det samme, et hundred tusind francs, som sædvanlig ville jeg gå hen til Lea, helt dagligdags, jeg ville pludselig sige - ønsker De at vi skal rejse bort, Lea? Lad os to tage afsted, jeg tage Dem med, jeg bortfører dig, du bortfører mig ... nej, lad os være alvorlige, jeg ville sige sådan noget til hende som - vil De komme med mig? Hun ville helt bestemt blive lamslået, hun ville sige til mig at det kunne hun ikke - hvorfor? Hun vil lade mig forstå at hun ikke kan forlade alt; helt enkelt, helt naturligt, ville jeg svare - åh, det skal De ikke bekymre Dem mere om, jeg har haft heldet med mig, jeg kan hjælpe Dem, hvis De har lidt gæld, nogle forpligtelser, vil De tillade mig at være Dem behjælpelig med at frigøre Dem ... Det er godt, vil De tillade mig at være Dem behjælpelig med at frigøre Dem. På et eller andet møbel ville jeg lægge ti tusind francs, og - hvis mere er nødvendigt, siger De til ... ti tusind francs, eller blot fem tusind, nej, til at begynde med er det bedre med ti tusind, og derefter ville det være let for mig. Tyve tusind? Det ville være meningsløst, men ti tusind, lige netop. Hvor ville hun blive lamslået, og tilfreds. - Vil De gerne have at vi tager afsted? Siger jeg til hende. - Hvordan? Tage afsted? - Ja, lad det være, forlad alt det der, De vil få det hundredfold¹⁶ igen; vi to, lad os stikke af fra det her, lad os tage af sted, komme herfra. Og jeg tager hende i armene, jeg kysser hende på håret, jeg tager hende med mig, og helt inde, inderst inde, vil hun gerne, det vil være ligesom i Fortunio¹⁷ af Gautier¹⁸, men Fortunio sætter ild i gardinerne og bortfører sin nøgne elskede mellem flammerne, en million i renteindtægt, så kunne jeg tillade mig den luksus at være lidt gal. Eden Teatret, rækker af gaslys, de elektriske lys, programsælgerne, en ung fyr åbner døren til en droske, har man brug for at en fyr åbner døren til ens droske? Dernede er Printemps-magasinerne, der er ikke et øje på fortovet, normalt er der piger, utålelige når de nærmer sig mændene, ikke én i aften, gaden er trist. Tilbage til sagen, jeg vil mere mig med at tænke på hvordan jeg

kunne indrette mig hvis jeg blev rig, ja indrette mig, mens jeg går. Altså, jeg er blevet rig, men hvordan? Er det værd at undersøge? Det er sket, simpelthen. Jeg sagde altså at jeg var blevet rig, jeg ville så have en formue i aften, og mange penge på lommen. Jeg vil ikke have en masse tjenestefolk, jeg skulle have en ungarlejlighed og få Lea anbragt i et palæ, jeg ville gerne beholde min lejlighed på fjerdesal i Rue du Général-Foy¹⁹, noget i den retning, men bedre, en ungarl med tredive tusind francs i renteindtægt med tjenestefolk og bruge en million om året på sin elskerinde, jeg ville gerne have en lille stuelejlighed, i et hus helt bestemt i Monceau-kvarteret, fem eller seks værelser, indgang gennem en port, så to trin, døren, en entre, forrest en lille salon, en spisestue, et rygeværelse, bagved, køkken, de private rum, et stort påklædningsværelse og soveværelse, soveværelset skal vende ud mod en gårdhave. Entréen må ikke være helt lille, skal være en slags opbevaringssted, ubekvemt hvis den er på langs af lejligheden, den må hellere standse ud for spisestuen, sådan med en anden gang mellem dagligstue og værelse, skilt fra den første med en dør, hellere med en portiere, og de unge damer passerer godt skjult bag portieren! Hvordan skal man møblere det hele? Ingen banal luksus, på min måde, jeg har altid drømt om et soveværelse i hvidt, og ingen møbler, i midten en flad seng, med læder, hellere end stof, læder passer til det hvide, væggene med klæde, satin, kashmir, hvide silkestoffer, også loftet, på gulvet hvide skind, hvidt bjørneskind, for pokker, og fremfor alt ingen møbler, kommoderne i påklædningsværelset, ikke andet end divaner her ... Så, nu ved jeg ikke mere hvor jeg er, eller hvad jeg gør, åh nu er det snart Boulevard Haussmann. Til venstre, døren til opholdsstuen, til højre, vinduet, lige foran, døren til påklædningsværelset, og denne dør? Klemte over mod hjørnet, enten ingen kamin eller kaminen i hjørnet, dér, i hjørnet, midt på loftet, endnu, en vågelampe i alabast, lidt ligesom i Leas værelse. WC'et selvfølgelig i marmor. Er det nødvendigt at vestibulen er i marmor? Langs hele væggen, potteplanter. Hvordan skal man oplyse vestibulen? Et kighul er ikke passende. Og jeg vil forresten have mit hjem i en stille gade. Det ville være perfekt med en have på en til to meter foran huset ud til gaden, en lille mur med et gitter, et nøgent gitter, den lille have, bare nogle liljer, lidt bladværk, jeg ved ikke hvad, en meter eller halvanden, jeg er tosset, to eller tre meter. Det afhænger af om lejligheden har en dør der åbner sig ud mod haven; ikke til større nytte, men generer ikke, forudsat det er fra spisestuen, en gang imellem behageligt, altså tre eller fire meter have. Lad os sige tre meter, altså tre store skridt, en, to, tre, ja, sådan. Når jeg vil spise hjemme, skal min tjener ordne det med noget fra Chevet²⁰, leve på en almindelig måde, det er udsøgt, i øvrigt, så vil jeg normalt være sammen med Lea, en gang imellem vil jeg tage hende med til min lille stue-

lejlighed, en eskapade, så blidt vil vi elske dér, i vores hvide værelse, blandt de hvide bjørneskind: i aften, vil vi flygte sammen, om to timer kommer jeg hen til hende, jeg har mine fem og tyve tusind francs i lommen, jeg kommer som jeg plejer. Men det er ikke hjemme hos hende, det er på hendes teater jeg kommer, det gør ikke noget ...

"Godaften, hr."

Hvad? En pige. Hvis jeg blot tilsyneladende ser på hende, vil hun henvende sig.

"Hr. ..."

En skylle af patchouli, for Guds skyld, hurtigt videre. Åh, Lea, Lea, min smukke, gode smukke lille Lea, hvor du bliver lykkelig, og når det er slut med de kedelige dage, og hvor skal vi elske hinanden! Når jeg fortæller dig at jeg, for din skyld, er blevet rig, og når vi flygter bort sammen, i aften. Hvor skal vi tage hen? Først hen til mig, og i morgen tager vi afsted på rejse, dagen i morgen til at udstyre os, afrejse måske blot i overmorgen, indtil da, hos mig, sammen, sådan, omkring klokken ni, i fællesskab, jeg kommer til teatret, jeg venter på hende, hun kommer ud, jeg hilser på hende, hun kommer nærmere, jeg siger - godaften frøken ... til venstre, i sidegaden, den unge mand, stor, mager, i kort sort overfrakke, med høj hat? Det er Paul Hénart. Han kommer herhen. Åh, Paul Hénart, altid korrekt, og altid med spinkel rørstok, han får øje på mig, han gør tegn til mig ...

"Goddag."

"Goddag. De skal hjem?"

"Ja. De har det godt?... De skal denne vej?"

"Ja, jeg følges med Dem til Saint-Augustin."

"Udmærket. Noget nyt?"

"Ikke noget endnu."

Jeg bliver glad for at se ham, en meget gammel, meget hæderlig, meget hjertelig ven, meget behagelig, gentleman, jeg har tillid til ham, meget hæderlig. Vi går sammen ad boulevarden. Han ser godt ud, uden skabagtighed. Hvor skal han hen? Jeg spørger ham.

"De går ikke hjem ad den her vej?"

"Nej, jeg går ad Rue de Courcelles."

Men der er jo hans gamle ægteskabshistorie, stadig gang i den?

"Rue de Courcelles? De går hen til den dame, hvor frøken ..."

"Netop."

"De har fortalt mig et eller andet om det, det et længere tid siden. Hvor langt er De kommet?"

"Jeg skal snart giftes."

"Er det sandt?"

"Ja vist. Det forbausser Dem?"

"Nej."

Indgå ægteskab, gifte sig med en elsket kvinde, kunne gifte sig med en kvinde som man elsker, have hende; man kommer ud for den slags, indgå ægteskab, være sammen, have en kvinde ...

"Nej" sagde jeg "det forbausser mig ikke ... Men hvordan er det kommet på plads så hurtigt?"

Han skal giftes. Den fyr med sin kærlighed, sit ægteskab. Den slags sker kun for ham!

"Hvad vil De have jeg skal sige?" svarede han mig. "Jeg elsker en ung pige som elsker mig jeg, jeg vil gifte mig med hende."

"Og De er lykkelig."

"Bestemt ja."

"De har heldet med Dem."

"Jeg har mødt en kvinde der passer til mig, og som kan elske mig."

Han synes at tro at han er den eneste der er elsket og som elsker. Jeg kan imidlertid huske ...

"Kære Hénart, jeg mener at kunne huske et par ord som De har sagt til mig, nemlig at det er rent tilfælde at De har lært hende at kende, denne unge pige."

"Rent tilfælde, bestemt, jeg så hende for første gang en dag i en have sammen med to andre unge piger, jeg gik forbi, lidt slentrende, hun var der lige med ét, så frisk, så enkel; det er allerede mere end seks måneder siden, jeg fandt ud af hvor hun boede, derefter hvad hun hed, hvem hun var ... sådan var det."

Sådan, han vedgår det, i en have, tre unge piger, jeg sad med ansigtet vendt mod hende, jeg tog mine lorgnetter frem, jeg fulgte efter hende, sådan.

"Og når en matematiker en gang føler sig forelsket, så er alt klart. De talte med hende?"

"Ikke lige med det samme. Hun havde lagt mærke til mig, det fortalte hun mig senere. Jeg fik at vide at hun boede hos sin mor. De kan gætte Dem til resten."

"Ja. De har sendt breve til hende."

"Nej. Jeg fandt en ven af en ven som satte mig i forbindelse med damerne."

Rufferi.

"Og De er tilfreds?"

"Jeg har lært en pige at kende med et alvorligt sind, ikke barnlig, ikke fjollet, en alvorlig pige med åndsklarhed, af få ord, fasthed i blikket, en sanddru kvinde. Jeg besøgte hendes mor, hendes mor, åh så god en kvinde: hun forstod, hun fik tillid, den kære, retskafne og beundringsværdige mor. Det er som en fortælling af madame de Ségur²¹. Moderen får aftenen til at gå med at strikke, som i gamle dage, hun spiller også klaver, Élise og jeg, vi snakker sammen ..."

Hvilken troskyldighed.

"Og det har varet i seks måneder?"

"I fem eller seks måneder. En aften lovede vi hinanden at vi ville gifte os, hun var helt i hvidt og sad i en lænestol, jeg var ved siden af hende på en lille stol, det var i et hjørne af deres dagligstue, hendes mor giver sig ihærdigt i gang med at tolke vanskelige steder, af Jansen²² for eksempel, Élise sagde til mig, helt stille, det så ud som om hun næsten ikke bevægede læberne, og som om en anden guddom, som var hende, havde talt, sagde hun til mig - den første aften hvor De var kom her, havde jeg, hvis jeg havde turdet, sagt ja ... og hun sagde til mig - min ven, jeg vil gifte mig med Dem ... Hun sagde ordene til mig, sådan. Kan De se det for Dem? Så vendte moderen sig om, hun så på os og udbrød - kære børn, I vil gifte jer, lad jer ikke forstyrre ... ah, ah, ah ... og hun gav sig til at le, lystigt, frit, og ... og så videre, og så videre."

Det er moralen af den historie.

"Meget godt, meget godt, kære Hénart. Det er meget venligt af Dem at fortælle mig om det. Og De vil gifte Dem?"

"Til sommer, håber jeg."

"Har hun lidt midler?"

"Moren har noget som hun kan leve af, passende; for mit vedkommende tjener jeg penge, efter at jeg er kommet til Compagnie-du-Nord²³."

"Godt, meget godt. Hun er tyve år, sagde De vist, og De er syv og tyve?"

"I hende har jeg", han talte til mig med meget lav stemme, "i hende har jeg fået meningen med mit liv, og min ære, jeg skal være hendes mand, og jeg ser frem til en sikker glæde, uendelig, som en adgang til himlen."

En sikker glæde, uendelig, himlen, hendes mand, en kvinde, en uendelig glæde. Vi går gennem gaderne, Paul og jeg. Foran os Boulevard Malesherbes, træerne, lysene, de øde gader, en svag vind. Jeg ville gerne være dernede, på landet, hos min far, alene på de natlige marker, alene, oh, vandre alene, der er så godt om natten på markerne, vandre med en stok i hånden, bare gå, drømme om muligheder, i stilheden, på

de store ensomt beliggende marker, på de dybe veje, det er så godt, så godt ... Vi går side om side, Paul og jeg.

"De er lykkelig, kære Hénart."

"Jeg ønsker Dem det samme, jeg skal lige straks se min fremtidige kone igen, hun venter på mig uden at give det udseende af det, hendes mor ville gøre nar af hende. Men nu er vi ved Saint-Augustin. De skal op ad Avenue Portalis?"

"Ja, jeg skal hjem."

"De har ikke nogen kæreste? Jeg ville holde på det modsatte ..."

"Åh, dumheder. Godaften, Paul."

"Godaften."

"Kommer De og ser ind hos mig?"

"Jeg kommer og vækker Dem en morgen, hvis det ikke er indiskret."

"Det skal De ikke være bange for, min ven."

"Godaften."

"Godaften."

Vi tager afsked med hinanden. Han går derhen. Å, ham! Er han, er han ikke lykkelig? Han kender en fuldstændig kærlighed, en gensidig kærlighed. Han forestiller sig at jeg er på jagt efter piger. En gensidig kærlighed, en fuldstændig. Åh, han tror han er, altså er han lykkelig, lykkelig som ingen anden, måske; han vil være den eneste som har prøvet hvad kærlighed er. Han tror det bestemt. Og dog! Det er usædvanligt at tro på den slags, og af hvilke grunde! Rue de Courcelles, Élise, moderen, og hvem, ved Gud, en frøken som han har mødt ved et tilfælde, som han ser i en have sammen med to veninder, som han går efter, som har modtaget hans breve, hos hvem han gennem seks måneder har stillet sig troskyldig an, og som lige med ét skulle have sagt ja til ham, hvis han havde vovet. Og moderen, en mindre rentenyder, sikkert en enke, en officersenke, moderen som foregiver at tyde noget Jansen, romancen om den evige kærlighed, jeg vil være din kone, hvorfor ikke med det samme ind i soveværelset, Hvad skulle han egentlig have sagt, vores ingeniør? Ah, ah, kvinderne har spillet forsigtigt. Og han som vil bilde sig ind, som bilder sig ind, som kan bilde sig ind at han elsker, som ikke opdager at han er til nar, som ikke tror at denne grille vil være forbi om to måneder, og som gifter sig. De sande kærlighedsforhold går ikke sådan for sig, de begynder ikke sådan, opstår ikke sådan, og det er ikke et hjerte der gribes, en dag hvor man går tur i Monceau-parken, og hvor man følger efter de små modister og enkens piger, for at spille pariser, foran tre piger ... Døren til mit hus, så er jeg her ... Den sande kærlighed? Svindel! Den sande kærlighed? Mig, mig, mig, Pokker stå i det.

IV

"Hr."

Der er en der kalder på mig, portneren, han har i brev i hånden.

"Pigen som er kommet her flere gange, bragte dette brev til herren, for et kvarter siden. Hun sagde det hastede."

Uden tvivl et brev fra Lea.

"Giv mig ... Tak."

Ja, et brev fra Lea, hurtigt.

"Kære ven, kom ikke hen til mig på teatret. Tag direkte hjem til mig ved titiden. Jeg venter Dem. Lea."

Utåleligt, altid disse ændringer, man ved aldrig hvad man skal, man indretter sig efter noget, og så er det det, evindeligt den samme komedie, hvorfor vil hun ikke have at jeg kommer hen til hende på teatret? For at man ikke skal se hende sammen med mig? Der er uden tvivl sket sket noget nyt? Det kan også være at hun er blevet forsinket, måske har hun en grund. Anden sal eller kun første? ... Gaslygten, det er første sal. Den pige er enerverende, heldigvis fik jeg da besked, sende sin stuepige klokken syv, jeg var måske slet ikke kommet hjem, det er absurd, hvis jeg ikke havde fået hendes brev, og hvis hun havde set mig ved teatret, kunne hun have lavet en skrækkelig scene, nej, hun ville frygte for at jeg kom til stede, og hun ville have valgt en anden udgang, der er fem og tyve døre ind til de der teatre, og hvilken rolle skulle jeg have spillet derhenne, hun ved bestemt at jeg tidligere er taget omkring min lejlighed, lige meget ... her er min dør, luk op, det er mørkt, tændstikkerne på deres plads, jeg stryger ... dagligstuedøren, jeg går ind, kaminen, lyse-stagen er dér, jeg tænder lyset, tændstikken i askebægeret, alt er i orden, bordet, ingen breve, jo et visitkort, ombøjet hjørne, hvem har været her? Jules de Rivare ... Åh, det var en skam, gammel ven, vi sad ved siden af hinanden til filosofi, han var klog! Han har været her i dag, portneren har ikke sagt noget, den kære Rivare opholder sig altså i Paris, med sit overskæg og sit udseende som en kavaleriofficer, endnu en der har holdning, han kommer tilbage, er han så tankeløs at han ikke fortæller mig hvor han bor, åh, på bagsiden, den glemte jeg at se, der er et par ord ... "Jeg venter dig til frokost i morgen, tid og sted, klokken elleve, Hotel Byron, Rue Laffitte." Jeg kommer, jeg kommer. Og min juratime klokken to? Hvis jeg ikke får tid til at komme derhen, så kommer jeg ikke. Han må være rig, gamle Rivare,

disse adelige fra provinsen, hm, hvem ved? I morgen klokken elleve Rue Laffitte. Lige nu må jeg klæde mig om for at tage hen til Lea, jeg har halvanden time, bare til at ordne mig, på en stol, min overfrakke og min hat. Jeg går ind på mit værelse, de to storke-lyseholdere med dobbeltgreb, tænde dem, sådan ... Hvad skal jeg lave? Værelset, sengens hvidhed i bambussen, til venstre, dér, til venstre for mig, og væggen med gammelt vægtæppe over sengen, de røde streger, uklare, udviskede, blå-violette, dæmpede, en sortlignende nuancering af rødsort og blåsort, forslidte farvetoner, i påklædningsværelset skal der en ny måtte til, jeg vil finde en i Bon-Marché, Avenue de l'Opéra, det er lige så godt, og det vil passe mig bedre. Jeg vil gøre toilette. Til hvad nytte? Jeg bør ikke blive hos Lea, jeg bør komme hjem til mig selv, dog, hvem ved hvad der vil ske, hvem ved hvordan tingene vil udvikle sig, hvad omstændighederne kan føre med sig. Åh, hvornår vil vor kærligheds time komme! Lige meget, jeg ordner mit toilette, jeg har tid til det, og mere end til det nødvendige, i løbet af tyve minutter kan jeg være hos hende, til ingen nytte at jeg skynder mig, temperaturen er behagelig i aften, lunt, mildt, lover en ren glæde, vi vil tale sammen i vognen, under kørslen, sammen os to, ad de mørke gader, under den klare himmel, luften lun og mild, en glædelig aften! Skulle jeg åbne vinduet? Ja, jeg åbner det helt, natten er halvmørk, natten lysere af de første stjerner, utydelige halvskygger, klar nat, bagved mig er værelset, lysenes refleks, værelsernes tungere luft, luften fugtig fra de tyngende interiører, jeg støtter mig til balkonen, bøjet ud mod rummet, jeg indånder aftenen i dybe drag, vagt betragter jeg det smukke udenfor, det smukke i det mørke, det melankolske, den graciøse fjerne himmel, det natliges skønheder, himlen grå og sort i meget forvirrede blå toner, og stjernernes punkter, som dråber der skælver, de akvatiske stjerner, blegheden, rundt omkring, store himmelstrøg, dér, træernes masser og længere borte husene, sorte med oplyste vinduer, tagene, de sortfarvede tage, nedenfor haven i forskellige dele, og murene, og tingene, og de sorte huse med lysende vinduer og mørke vinduer, og himlen umådelig, blålig, de første hvide stjerner, den lune luft, ingen vind, varm luft, smagen af den kommende maj, et velvære, varmt, i den kærtegnende og natlige atmosfære, og natligt kærtegnende, træernes masser i klynger, dernede, og den gråblå himmel med skælvende lys, den natlige haves utydelige skygger, den milde luft, oh, den gode forårsagtige luftning, den gode sommerlige og natlige luftning. Lea, min kære blide, min lille Lea, min elskede, min Lea, hvor godt vi skal have det, og hvor godt at gense hinanden! Det natliges dunkelhed tilslører alting, åh min veninde med smilet og den lette latter, med øjnene som ler, med de store øjne, lille lattermund, ja smilende læber, i mørket hviler de rodede haver, under den klare himmel, og det kønne blonde hoved som er

hendes, spotterske, og en lille smule ungpigeagtigt, den fine næse, allerkæreste ansigt, fine blonde hår, og spotter mig, og vi elsker hinanden inderligt, i denne nat, på den viggende balkon, på de fjerne utydelige mure, i den lune natteluft, i omgivelser som udviskes, du er smuk og du er graciøs, guddommeligt graciøs går du, og med dine hofters vuggen, og du går blødt, på tæpperne, ved siden af bordet hvor der står blomster, i dit udsøgte gule værelse, ved siden af blomsterne, på moiré-tæppet, du går, blødt, mens du bøjer hovedet langsomt til højre og så til venstre, med lyse smil, elfenbenslignende ansigt med vilt håret, smilende, langsomt bølgende, du går forbi, du går forbi, du går, din lette kjole bølger, det cremearvede crepe, crepets bølge hvorfra der hænger et silkebånd, crepet med folder bundet om dine bryster og om dine hofter og din barnlige krop, og du bevæger blidt dine læber, min veninde, jeg elsker dig, skygge af de store bladhang stiger meget højt mod himlen, min, du skinner igennem den klare skygge, smilende, uskyldig, god og charmerende, jeg vil dig, jeg elsker dig rent, jeg vil ikke have andet af hende end hendes kærlighed, og hendes kys og hendes kærlighed, jeg knæler og jeg tilbyder, åh, det sørgelige ved triste kys, vær i sikkerhed hos mig, vær lykkelig hos mig, få sikkerhed, forstå min hengivne kærlighed, og måtte hun indånde den ansporende nat, man er elsket (og lige sådan elsker man) én gang i hele livet, og af mig er hun elsket nu, hvad gør du, min kærlighed? Ja, det der, vil jeg håbe, og hvornår vil du få hende? Jeg vil få hende når hun giver sig hen, sent oh, sent, og når hun har mærket mit hengivne hjerte, når hun har kendt mig som sin elsker, og når jeg har afslået (åh, denne sjakren om hendes krop) at hun ofrer sin krop, og når jeg længe, absolut, har respekteret hende, og når det kommer frem at min kærlighed ikke er som andres (når jeg ikke har taget hende, jeg ikke har bedt hende om det, ikke har villet, ikke har ønsket), og når min kommende kone, ved min hengivenhed har jeg ophøjet hende, når som elsket jeg har besiddet hende, og når hun har fået alle ægte skatte, mig, ren, vil hun herske, - så vil jeg få hende ... jeg har taget hende, jeg har krænket hende, oh, besættelse, angre ... natten, træernes mørke, de frembrydende stjerners stråler, den gode nat, den tiltagende nat, være således, i den gode luft, om natten, den tiltagende nat. Men nu er jeg nødt til at tage afsted, ja, tage afsted, ikke mere på denne balkon. Bagved mig er værelset, jeg ser det ikke, jeg ved at det er der, bagved, værelsets tungere luft, her er meget frisk, det lune udenfor, gå væk fra vinduet, åh smerteligt! Komme tilbage, tage sig af noget, gøre noget, ville anstrenge sig, bryde denne ro. Jeg bør gøre det. Natten er rolig, endnu et øjeblik her, man ville have det godt hvis man blev her, så smuk den er at se, natten, så blid at betragte, mørket, så kærtegnende at kærtegnede, med blikket, mørket i træernes former og havernes i natten, det ville være så

godt at drømme i lediggang en aften, ved et vindue, tænke på sin kærlighed, sin elskede, og betragte aftenens stilhed, drømme. Tænke på kærligheden, ophøjet, den elskede som man ikke har krænket, i en kysk nat, det ville være godt at drømme i nattens behagelige ro. Her den kølige og sorte nat, natten køligere, sortere, bagved, værelset varmere, mere fugtigt, med de klare lys, udenfor køligt, næsten koldt, det sorte er egentlig trist, det ængster at kigge på så meget ubevægeligt, den glansløse himmel, disse mængder af træer, disse lys er som is, stilheden, næsten uhyggelig stilhed, jeg er lidt bange for den store, tavse nat, indenfor er det mildt, lunt, fugtigt, varmt med tæpperne, stofferne, murene tæt på, komforten ved de bløde genstande, gå ind ... jeg rejser mig, jeg går ind igen ... lysene tændt på kaminen, den hvide seng er der, blød, tæpperne, jeg støtter mig til vinduet, åbent, udenfor, bag ved mig, mærker jeg natten der er sort, kold, trist, uhyggelig, mørket hvor skikkelser bevæger sig, stilheden hvor sandet giver lyde, de høje træer tæt sammen i det sorte, de tomme mure, og en ukendts mørke vinduer, de oplyste vinduer, ukendte, på den gustne himmel, denne skælven af stjernernes klagende øjne, de tætte skyggers hemmelighed, dystre, blandet med noget storslået, åh, dér, noget ukendt, storslået ... jeg gribes af en skælven, øjeblikkelig vender jeg mig, jeg griber i vinduet, jeg skubber til det, jeg lukker det hastigt ... intet ... vinduet er lukket ... og gardinerne? Jeg trækker dem for, sådan ... natten lukket ude. I den venlige klarhed, mit værelse, værelset som er mit, hvor har man det bekvemt hjemme hos sig selv! Det bløde værelse, udenfor de øde nætters skræk, komforten, lyset. Jeg støtter mig til væggen. Man føler sig helt tryk, helt tilfreds, helt oplagt, lysenes hvide klarhed, gylden hvidhed, tæppernes og tapeternes blødhed, det er en velvære, en fortryllelse, en lykke, jeg skal blive lykkelig ved at indrette mig her i roen i det smalle værelse, lysende i det klare, skinnende hvidt, med farve som rindende vand og som marmor, omklædningsværelset, jeg må klæde mig på, jeg har mine grå bukser på og min sorte jakke, sådan kan jeg godt komme til Lea, hun har ganske vist ofte set mig i det tøj, men hun har jo tit set mig i alt mit tøj, det her tøj er passende, en overfrakke? Unødvendig, jeg kommer kun til at se Lea, jeg beholder også de her lette støvler på, der mangler ikke en knap, ingen, de er slet ikke snavsede, en gang med børsten vil være nok, men jeg må skifte skjorte, denne her som jeg tog på i går aftes, er endnu ren, ærmerne og kraven er hvide: det er kedsommeligt at skifte, lige meget, det skal til, hvis nu ved et tilfælde, i aften, hos Lea, hvem ved?... åh, den smukke, kære kvinde, hvis i aften ... Pokker tage mig, er jeg vanvittig? Klæd dig på, og find en anden skjorte. Min jakke, dér, på sengen, min vest, dér, også på sengen, nu til toilettet, mit toilet er virkelig i fin orden, tjeneren holder det fint i orden, i det store spejl, oven over toilettet,

spejler lysene sig, væggene med strågule nuancer, det store hvide vaskefad, fyldt med vand, vandet er klart, som en perle, nogle dråber moskus, meget lidt, skjorten på bøjl-
len, det er heldigt jeg ikke har en flonelsvest, det er så latterligt, min far syntes jeg skul-
le have en, svanen, det kolde vand på hånden, ah, hovedet ned i vandet, et kuldegys,
det er behageligt, hovedet i det våde, vandet som løber, som giver lyde, som bølger og
glider og flygter, som rinder, ørerne fugtige af vandet og susende, øjnene åbne og så
lukkede i det grønne vand, huden pirret og skælvende, et kærtegn, som en vellyst, åh,
denne sommer, hvilken glæde at tage til havet, uden tvivl tager vi til Yport²⁴, mor elsker
det sted, skoven, klinten, ah, at dykke ned i vaskefadet, svampen mod min hals, spru-
dende, køligheden på mit bryst, ganske lidt parfumeret, af det gode vand, mit håndklæ-
de, uf, jeg var hos barberen ved middagstid, det er nok for i dag, om jeg selv kunne
barbere mig, man barberer aldrig sig selv ordentligt, at lægge mig skæg til ville ikke
passe mig. Så, nu er jeg præsentabel, man skal altid være parat, jeg skal hen til Lea i
aften, altså, hvis jeg finder husly, det ville være morsomt ... afsted, afsted ... hvor er min
hårbørste? Hvordan letlevende damer kan holde så mange mænd ud, bah, og vi som
godtager dem allesammen. Men nu er jeg i pinlig orden, bravo, hurtigt, jeg må klæde
mig på, jeg bliver kold, skynd dig, manchetknapperne, kraveknapperne, ah, det rene
undertøj! Hvor er jeg tosset, fart på, ind på mit værelse, mit halsbind, mine seler er
grimme, jeg valgte elendigt, min vest, mit ur, i min lomme, min jakke, jeg glemte af
blanke mine støvler, ligemeget, nej, bare en gang med børsten, min klædebørste, bare
en smule støv, ikke andet, en, to, jakken på, halsbindet er på plads, perfekt, jeg er klar,
jeg kan gå, mit lommelærklæde, tegnebog, udmærket, hvad er klokken? Halv ni, jeg vil
ikke gå så tidligt, sæt dig dér, i lænestolen, jeg har en hel times venten, hvor har man
det roligt her! Aldeles roligt, så misundelsesværdigt, der er intet der er så godt som en
god siesta, gamle dreng, i en god lænestol, efter et kvarters toilette og en god pjasken i
køligt vand.

Jeg har ikke noget at tage mig til, så jeg vil finde ud af, hvad jeg skal gøre i aften hos Lea, alvorlig talt, klart nok, blive hos hende til midnat eller til klokken et, og så gå min vej, det der er nødvendigt det er at hun vil forstå hvorfor jeg gør sådan, åh, hvor er det svært at forklare! ... Jeg har det ikke godt i det her værelse, jeg vil gå ind i stuen, oprejst, lysene på mit skrivebord, jeg har ikke andet at tage mig til end at gå hid og did i stuen, foran kaminen og de to vinduer, træk gardinerne for, i stuen på kryds og tværs, skødesløst. Hvad tænkte jeg på? Det er meget kedsommeligt at jeg skrider ud i digressioner, når jeg vil tænke over noget. Men jeg må dog tænke på hvad jeg vil tage mig til i aften, jeg kan ikke overlade alt til tilfældet, det er min pligt at gøre det klart for Lea ... Først må jeg finde en lejlighed til at gå spontant, tidligere er det sket flere gange hvor hun ikke har sagt at jeg skulle blive, at det forekom mig at jeg var blevet smidt på porten. I aften vil hun måske indvilge i at jeg bliver, antag at hun indvilger, så vil jeg sige at det uden tvivl er bedst for os at jeg tager afsted, hvorfor vil jeg blive der, hvis hun ikke elsker mig nok til at holde på mig af egen fri vilje? Sådan vil jeg svare hende. Det er vanskeligt, jeg ved ikke om jeg vil lykkes med det, hun vil blive forbløffet, hun vil se på mig med sine store øjne der er overdrevet forbavsede og halvdrillende, som den dag hvor jeg ville skælde på hende for den måde hun går så hurtigt på, eller kommer, hendes små bevægelser der på en gang er hastige og dovne, også den dag hvor hun smed sin hat i blomsterskålen, hendes perlegrå hat, hun gav sig til at le, at le, den fjollede ... Hvor er jeg distræt! Det lykkes mig aldrig at holde mine tanker fast på ét punkt, det er til at fortvivle over. Hvad med at skrive det ned? En god idé, jeg vil lave en lille skriftlig plan for hvad jeg bør sige til hende, det vil i det mindste holde fast i tankerne. Jeg sætter mig, skriveunderlaget, blækhuset, penneskafet, pennen vist i orden, udmærket. Foran mig det kinesiske silketapet, de utydelige blomster, hvide, kinesiske silketryk hvor den langsomme svane svømmer med hævet næb, den sorte silke, meget glat, hvor det hvide fra broderierne, på skriveunderlaget, papir, sådan dér, skriv nu ... Hvad fortalte hun mig i det sidste brev, jeg burde først læse det brev, jeg har hendes breve dér, lad os se. I skuffen, pakken med breve, holdt sammen af pap, hele korrespondancen, hendes breve og udkastene til mine. Hendes første brev.

"Hr. Prince,

"Det er helt umuligt for mig at tage imod Deres venlige invitation til i aften. Hvis De vil udskyde det til i morgen, hvor jeg ikke er optaget."

"Med venlig hilsen"

Det er fra den aften hvor jeg regnede med at tage hende ud og spise, jeg havde været henne og se hende den foregående dag for første gang, det var da jeg ved midnatstid havde spurgt teatrets portner efter hende, man sendte mig brevet. Og dagen efter? Det var den følgende dag, hun havde gennem portneren sendt mig ud at spadserere. Her er det andet brev, to uger senere.

"Hr. Prince,

"Jeg er meget taknemlig for den tjeneste som De elskværdigt har ..."

Jeg var vendt tilbage til Rue Stévens²⁵. Når man er begyndt på et forehavende, hader man bare at give afkald, jeg havde henvendt mig flere gange, givet drikkepenge, skrevet, jeg kunne virkelig ikke lade det blive der, helt opgive det, ikke tænke mere på det. Louise var altså hendes stuepige, hvor mange tyvefrancstykker har jeg ikke måttet give hende, denne store, grove pige, gennem de to uger hvor Lea var fraværende, har jeg ikke set andre i Rue Stévens end hende, den fortræffelige Louise. Og så denne historie, frøken d'Arsay strandet i Champagne, jeg ved ikke mere hvor, uden penge, om morgenen havde jeg fået mine seks hundrede francs fra min far, det var instinktivt, et ønske om at forbavse, blænde, være beundringsværdig, galskab dog, således give tre francs, til en kvinde som jeg havde set to gange, og som havde sat mig på porten, et smukt træk, bestemt, men det bandt mig. Det var derefter hun skrev sit andet brev til mig.

"... Jeg er meget taknemlig for den tjeneste som De elskværdigt har gjort mig. Hvis jeg tidligere havde vidst at De var ophavsmanden til denne elskværdighed, ville jeg have takket Dem straks ..."

Hun havde skrevet "tidligere" og skrevet "straks" ovenover.

"... Men jeg blev først bekendt med Deres godhed for nylig. Jeg skynder mig med at fortælle Dem at jeg vender tilbage til Paris onsdag aften, og hvis De vil vise mig den

venlighed at komme hen til mig torsdag eftermiddag omkring klokken fire, skal De være velkommen. I forventning om den glæde at se Dem rækker jeg Dem hånden.

Lea d'Arsay."

Dette hæfte? ... Ja. Jeg havde fået den idé at skrive dag for dag, i resumé, udviklingen i min forbindelse med denne kvinde, det var forkert af mig ikke at fortsætte, det kunne være blevet interessant, det er allerede mærkeligt, dette påmindelse om tre uger, ugerne lige efter Lea kom tilbage til Paris, de tre første uger af vores forbindelse, det begynder faktisk torsdagen efter hun kom tilbage.

"Torsdag den 27. januar: Klokken fire, jeg går hen til Rue Stévens, Lea modtager mig, hvid dragt: hun fortæller mig om sine vanskeligheder, huslejen endnu ikke betalt, jeg tilbyder at hjælpe hende, til midnat, to hundrede francs, i orden."

"Midnat, hun kommer tilbage fra teatret med sin mor, modtager mig i sit værelse, i begyndelsen kun lidet elskværdig, jeg giver hende de to hundrede francs, hun vil ikke se på mig, indisponeret, bliver mere elskværdig, jeg bliver der et kvarter ..."

Eftersom jeg var begyndt, burde jeg sandelig fortsætte, jeg havde i øvrigt grund til at tro at denne nye gave ville overtrumfe alle vanskeligheder, jeg kunne slet ikke handle på anden måde, heller ikke ved et afslag tabe virkningen af min første rundhåndethed.

"Fredag den 28. januar: Jeg sender hvide syrener."

"Lørdag den 29. januar: Jeg tror at jeg får øje på hende i en vogn i Rue des Martyrs, jeg ankommer til Rue Stévens, Louise siger til mig at hun er gået ud i byen for at spise, jeg lover at jeg kommer den følgende dag klokken ét."

"Søndag den 30. januar: Klokken ét, Rue Stévens, Louise siger til mig at hun er taget på landet i flere dage, hendes mor har tvunget hende til det, hun bliver holdt hårdt, jeg meddeler at jeg forlader Paris i en uge. Jeg får oplysninger om det underhold som konsulen tidligere havde ydet, fem hundrede francs om måneden plus påklædning og gaver."

"31. januar til 12. februar: I Belgien."

"5. februar: Jeg skriver."

"9.: Svar."

"10.: Mit andet brev ..."

Jeg har udkastene til mine to breve og hendes svar, lad os se brevet fra hende. Her er mit første brev.

"Jeg vil håbe at jeg ikke skal tage væk uden først at have trykket Deres hånd ... "

Og så videre, det er ikke interessant. Åh, hendes svar.

"Jeg har været meget rørt over Deres venlige ord. Jeg tror de er oprigtige!... Jeg er forekommet Dem trist ved Deres sidste besøg, det var jeg faktisk også. De har måttet bemærke en vis uro. Jeg vovede ikke at sige til Dem at jeg i det øjeblik gennemgik en meget vanskelig krise som ikke lader mig i ro hverken dag eller nat. Jeg har alvorlige forpligtelser som jeg skal opfylde, og det er nødvendigt at jeg bliver lettet i den henseende for at jeg kan genfinde mig selv og være noget for Dem. Uheldigvis er jeg ikke økonomisk uafhængig og har tunge byrder at løfte, selv om mit hjerte føler sig draget mod Deres, så er jeg for hæderlig en kvinde til at skjule min stilling for Dem længere, da jeg ikke kender Deres og ikke ved hvilke opofrelser De vil vil kunne gøre i fremtiden for at trække mig ud af den blindgyde hvor jeg befinder mig. Efter denne fremstilling af tingene vil De kunne se om De kunne være den ven som jeg fuldstændigt kan regne med, eller også kan De betragte denne tilståelse som om De ikke har set den og glemme mig for altid.

Lea d'Arsay."

Mit andet brev.

"10. februar 1887.

Min kære veninde,

Jeg forsikrer Dem for at jeg er Dem taknemlig for Deres åbenhed ..."

Jeg svarede hende at jeg kunne hjælpe hende, men at jeg var en smule bange for de meget store vanskeligheder ... Mine to første breve var helt passende og pænt skrevet.

"18. februar.

"Jeg beklager at jeg ikke er hjemme ..."

Det er hendes tredje brev. Men først er der nogle ting som jeg har noteret i mine optegnelser.

"10.: Mit andet brev ..." Ja, fortsæt.

"Søndag den 13. februar: Jeg tager til Rue Stévens, Louise siger til mig at Lea har det dårligt og ligger i sengen, en historie om det månedlige der er udeblevet; i morgen."

"Mandag den 14. februar: Halvto, Rue Stévens, Lea modtager mig, lyseblå kjole, jeg bliver en time, jeg spørger til hendes vanskeligheder, tilbyder ti tyvefrancstykker²⁶ her til aften, hvis hun ønsker at jeg bringer dem: hun indvilger i at få dem klokken elleve, forudsat at jeg går igen klokken et, på grund af moderen."

"Om aftenen, klokken elleve, hun modtager mig i spisestuen, hendes mor har inviteret nogle veninder uden at sige det til hende, hun kan ikke holde mig med selskab, hun beder indtrængende om at jeg ikke tror at det er hendes fejl, og at jeg ikke bliver vred på hende for det, en anden gang, forsikrer hun, hun er mere elskværdig end nogensinde før, jeg omfavner hende længe, jeg forlader hende efter ti minutter, jeg overlader hende de to hundrede francs, på gensyn på onsdag."

"Onsdag den 16. februar: Rue Stévens, klokken to, hun skal til at gå, hun holder mig med selskab en halv time, på sit værelse, hun tager sin hat og sin kappe, plan om at gå ud den følgende dag eller næstfølgende for at spise sammen et eller andet sted."

"Torsdag den 17.: Klokken ét, Rue Stévens, jeg bliver der halvanden time, jeg drikker kaffe sammen med hende, gadesangeren, vi danser, hendes skørt falder ned,

hun går ud for at sætte det på plads igen, dørklokken ringer, hun kommer tilbage, hun fortæller mig at det er kulhandleren der kræver penge, en lille forklaring, jeg vil gerne hjælpe hende, men jeg stiller en betingelse, møde i morgen klokken ni, hun siger til mig at hvis hun ikke kan forlade sig på mig, så hjælper det ikke."

"Fredag den 18.: Klokken ni om aftenen, Louise er alene, Lea har skullet spise ude i byen, hun kommer tilbage meget sent, et brev til mig ..."

Lad os se.

"18. februar.

Jeg beklager at jeg ikke er hjemme i aften. Den situation som jeg befinder mig i og som De kender, giver mig ikke nogen økonomisk frihed; hvis jeg havde kunnet tro på det som De havde lovet, var jeg blevet, men jeg må nødvendigvis ud af denne vanskelighed med det samme. Kan jeg regne med Deres velvilje eller ej? Hvis De, som jeg tror, holder Deres ord, så giv det til Louise som De ville have givet til mig, og jeg vil takke Dem på søndag klokken ét."

Denne ubegribelige pige holder sig fra mig fordi hun tror at jeg ikke vil give hende noget, og hun vil have at jeg skal give noget til hendes stuepige. Lad os få disse breve sat ordentlig på plads.

"Fredag den 18.: Klokken ni ... Lea har måttet spise ude ... brev til mig ..."

Dette her.

" ... jeg afslår alle anmodninger om penge, Louises bønfulde løfter, Louise beder mig i det mindste tænke på hende, hun har en pige i pleje i Auteuil, og hun venter på sin løn for at betale plejeløn, med forsinkelse, hun fortæller mig at Lea er ulykkelig. Jeg erklærer ligeud at Lea holder mig for nar, og at jeg ikke vil give hende en øre før hun holder sit ord. Jeg går og efterlader tyve francs til Louise."

Og der slutter min beretning, sikken skam, jeg har kun begyndelsen på historien. Den følgende dag, lørdag? Den følgende lørdag besluttede Lea sig til at vise mig sin gunst, en eftermiddag, husker jeg, en smuk solskinsdag, jeg havde givet hende de to

hundrede francs som hun havde brug for, det var en temmelig smuk sum for et kys. Det er djævelsk at bryde ud når man én gang sidder fastlåst i lænken, og siden begynde med en anden kvinde, samme forløb, for evigt. Man må komme til vejs ende med det første, man bliver stædig, rigtigt hvad jeg gjorde. Hun havde sørget for at låse døren til stuen, jeg havde netop to hundrede francs, aftenen før havde jeg sendt roser, jeg var for første gang hos Hanser-Harduin, de har en sælger som er meget køn, med et udseende som om hun gør nar af verden på en udsøgt måde, jeg vil snart gå hen og købe blomster; forbavsende pige, den lille blomstersælger.

"Kære ven,

"Det er helt nødvendigt at De kommer ..."

Et stævnemøde.

"Jeg er meget ked af at jeg ikke kan være hjemme i morgen ... jeg skal til en prøve ... kom mandag klokke fire ... nogle øjeblikke sammen ..."

Et andet.

"... Stadig som følge af den situation jeg er i, kan jeg ikke være så fri som jeg gerne ville ... jeg har tusind ærgrelser ... det er nødvendigt at jeg komme ud af den knibe ..."

Pokkers, mit ultimative brev.

"28. februar."

Der er det, åh, det skrækkelige, skrækkelige brev.

"... Og De, i to måneder ... "

Dette brev ødelagde det hele, hvordan kunne jeg skrive det, min første optræden efter en måned; var desværre i overensstemmelse med det; hvorfor skrev jeg det brev?

"Min kære veninde,

"Jeg har forklaret Dem at når De kan regne med mig, så er det kun i et vist begrænset omfang. Hvis jeg rådede over betydelige ressourcer, så ville jeg bede Dem om at modtage det som er nødvendigt for Deres husførelse. Undskyld mig i øvrigt, hvis jeg måtte være overrasket over Deres udtryk - lidet alvorlige økonomiske opofrelser. Det jeg har gjort, står slet ikke mål med det som jeg ville have gjort, men anser De det for en bagatel? Og De på Deres side, hvad har De gjort? Deres løfter bebudede mig mere end en time på en eftermiddag. Jeg vil kun kunne være hos Dem i overmorgen klokken fem, De bedes fortælle mig om jeg kan komme igen om aftenen. I så fald kan De regne med mig. På gensyn, og tro De"

"Tirsdag morgen.

"Jeg er meget rørt over Deres gode ord! Beklaget at De ikke kunne komme i morgen klokken et, jeg vil vente på Dem til klokken to. De ved at jeg har nogle hensyn jeg skal tage, altså, jeg har ansat en person som jeg ikke kan beholde. Jeg har brug for et hundrede halvtreds francs i morgen aften for at kunne afskedige hende, og når jeg endelig bliver frigjort for nævnte person, vil jeg være mere fri til at handle. Det er alt hvad jeg siger Dem. Forsøg at sende mig denne beskedne sum i morgen, og De vil selv kunne forstå og bedømme det påtrængende ved sagen. Altså Dem eller et ord som kan få mig ud af vanskelighederne, og til Dem fra hjertet."

"Tirsdag klokken to.

Min kære veninde,

Jeg modtager deres besked ved min hjemkomst. De har ikke været tilfreds med det som jeg skrev til Dem i går? Det var med døden i hjertet jeg skrev det til Dem. Men giv mig ret i at De har behandlet mig meget dårligt, har De ikke selv tvunget mig til at blive ondsindet? Jeg forsikrer at det plager mig til fortvivlelse. Jeg havde drømt om at De elskede mig en smule, jeg har forstået at drømmen var galskab, og jeg sagde til mig selv: Lige meget, lad mig gøre som andre ... Hør nu: glem og tilgiv mig. Jeg kommer allerede i aften, vær god og send mig ikke bort, jeg vil på min side bringe Dem det som De har brug for. Glem disse grimme ærgrelser, De vil få at se hvor jeg tilbeder Dem ..."

Om aftenen klokken ni var hun ikke hjemme, hun havde fået mit brev, hun havde ikke efterladt svar. Hun var i stand alt. True hende, ærgre sig, bede hende om forladelse ... Fra den dag holder hun mig fast. Det er ikke således jeg burde handle, for-

gæves, kraftesløse, voldsomme udbrud som ikke har gjort andet end at fjerne hende fra mig. Jeg har aldrig haft hende, aldrig mere vil jeg have haft hende, og jeg har ikke formået at være hendes elsker, ikke formået at være hendes ven, jeg har end ikke formået at være den der købte hende ... Ak, og hun kunne have elsket mig, hvis forholdene havde være anderledes, hvis mine handlinger havde været anderledes, hvis jeg havde kendt det nøjagtige og subtile tidspunkt hvor hendes hjerte kunne bevæges, tiden og stedet, det flygtige minut, en banal og meget afgørende aften og øjeblikket hvor hendes sjæl kunne overgive sig til mig, og sådan kunne jeg blive elsket. Nogle forudgående muligheder forsvandt for hende. Så havde kærligheden været der, lige så let havde der været kærlighed som der i dag er den skæbnesvangre afstand mellem mennesker. Ak, fortabt i hjertet, fortabt i kødet, kærlighed adspredt i høsten, slut med mine anstrengelser, alt tabt ... ak ... vi vil ikke mere tage i skoven²⁷.

"Tirsdag den første marts, klokken elleve om aftenen ..."

Det er mit udkast til samtale, jeg var gået meget langt, og her, alene, havde jeg villet fastholde det som jeg ville sige til hende dagen efter når hun modtog mig.

"Tirsdag den første marts, klokken elleve om aftenen.

Når jeg først er i hendes stue, vil jeg, mens jeg holder hende i armene, sige til hende: - De tror ikke at jeg elsker Dem? - Åh, måtte den handling som jeg skal foretage, få en velgørende virkning på hendes stakkels sjæl ..."

Aftenen hvor jeg skrev dette, var den aften hvor jeg på boulevarden havde mødt den pige med de store, tågede øjne, som gik afsted, blødt, smægtende, klædt som en ludfattig arbejderske, under de nøgne træer og den klare martsaftens kølighed, gående blødt, jeg gik forbi hende, blikket fra hendes øjne, meget svag og blød, ja så svagt, uden en bevægelse, et vagt blik, blufærdigt, en jomfrus kød og en martyr inkarneret i usselt kød, noget engleligt, mennesker, snavset til af os, og meget trist, trist, trist; angst for et uigenkaldeligt fald, jeg tænkte på den anden, den smukkeste som jeg elskede, stakkels, stakkels sjæl, en sjæl så fuld af smerte ... Åh, aften! Jeg var fyldt af disse elendigheder, en aften i marts, brændeild indenfor, udenfor en kold himmel, meget tør og klar, ingen vind, en meget høj himmel, meget fjern, en himmel der kaldte på tanker, det var en meget høj himmel med fjerne bejlere, meget høj, meget kysk, lysende, me-

get from, en klar luft, en stigen af alle ting mod det høje, ildens milde varme her, ensomheden, og plagsomme tanker ...

"... De tror ikke at jeg elsker Dem? - Åh, måtte det som jeg vil foretage mig, få en velgørende virkning på hendes stakkels sjæl - Min veninde, jeg har overvejet forholdet mellem os, jeg begærer Dem vildt, det må tjene som min undskyldning, jeg har tvunget Dem, jeg bønfalder om Deres tilgivelse. Jeg kan forbliver her i nat, veninde ... Farvel, De er højt elsket, jeg giver Dem Deres legeme tilbage, og jeg forlader Dem, fordi jeg elsker Dem. - Og jeg vil tage hendes hoved mellem mine hænder, jeg vil se hende i øjnene, jeg vil kysse hendes læber, og jeg vil sige: - Farvel."

Ja, disse ord, og ikke de forfærdelige fordringer. Og aldrig mere lejlighed til at fremsætte dem.

"Min kære ven, jeg har absolut brug for at se Dem. Jeg venter Dem klokken ti. Deres Lea."

Hvad var der også sket den aften?... Aftenen hvor hun var syg? Javist, den nat jeg tilbragte med at pleje hende. Hvor var hun forslået, knust, sammenbrudt, med kvælninganfald! Jeg havde ventet hende længe, hun kom helt tilintetgjort, næsten forstyrret, hun gik i seng, og jeg forblev ved hendes seng, vi gav hende kompres på panden, hun sendte pigen bort, jeg plejede hende, sådan tilbragte jeg natten, i en lænestol, hun tavs og ubevægelig, i en døs, jeg i en drøm om noget trist og om medlidenhed ... Åh, hvilke afskyelige omfavnelser, hvilke mærker efter overgreb, hvilke slags tvang havde været årsag til denne uhyggelige feber? ... Om morgenen vågnede hun, jeg trak gardinerne fra, klokken var otte, hun smilede til mig. Den smukkeste stund i min kærligheds historie, ja, den mest strålende. Om eftermiddagen var hun på fode igen, jeg så hende et kvarter, og dagen efter? Det var dagen efter hun var så forfærdelig lystig, hun lo, sang og råbte.

"Lea d'Arsay vil have fornøjelsen at gå i operaen i morgen med hr. Daniel Prince. Tusind venlige hilsener."

Hun var køn den aften i operaen i sin lyserøde satinkjole og hvide sko, Chavainne ville have anerkendt at hun var smuk, Chavainne som aldrig vil være enig. Og aftenen i Odéon, man spillede en tragedie, *Andromache*²⁸, Lea ville høre en eller anden de-

butant, mærkelig idé, vi havde spist hos Foyot²⁹, hun bestilte en fjordand, jeg gjorde mig latterlig fordi jeg ikke gav nok drikkepenge, men Lea lagde ikke mærke til det, lige-meget, jeg lavede en fejl, fra lokalets åbne vindue ud mod Luxembourg så man studen-ter gå forbi, hun havde sine velourklæder på, sin kulsorte hat med den røde fjer, og sin uforstyrrelige værdighed når hun er ude. Alle disse aftener bragte jeg hende hjem og tog afsted efter at have sagt farvel, det var udmærket, en eller to gange ville hun skilles efter at hun var steget ud af vognen, men jeg insisterede hver gang på at komme med op i ti minutter, nu var det blevet til en vane, og det er hyggeligt når vi sludrer i hendes stue. Brevet fra Louise med en baronesse-krone.

"Hr. Prince, De har sagt at jeg skulle sige til Dem når frøkenen befandt sig i vanskeligheder; jeg vil gerne fortælle Dem at frøkenen er meget plaget lige nu; vi mangler et hundrede og fyrrer francs til møblerne; hun græder hele tiden fordi man har meddelt hende at hvis de ikke er betalt i morgen aften, kommer man og fjerner det hele, og hun siger til mig at hvis det kommer dertil, ved hun ikke hvad hun gør; jeg har talt til hende om Dem; hun har sagt mig at De kan ikke gøre mere for hende; jeg har lovet hende gå hen til Dem for at fortælle Dem om hendes stilling, men da jeg ved at jeg aldrig kan finde Dem, har jeg valgt at skrive til Dem uden at sige noget til frøkenen, og hvis vi har det held at De kunne komme os til hjælp, beder jeg Dem ikke at sige noget til frøkenen som har forbudt mig det på grund af det De sagde til hende i søndags. Undskyld mig, hr., og jeg vover at sige at jeg er Deres hengivne - Louise."

Kort fra Lea.

"Mange tak til hr. Prince for hans charmerende buket, og han bedes gerne komme til mig i morgen, mandag eftermiddag klokken et."

Et andet, et brev.

"Kære Daniel, jeg tager tilflugt til Dem og beder Dem om at gøre mig en tjeneste med en sum på mindst fyrre eller halvtreds francs som jeg i højeste grad har brug for i morgen. De vil nok være så venlig at overgive mig dem selv. Jeg takker Dem og trykker forbindtligt Deres hånd."

Et andet, et kort.

"Lea d'Arsay undskylder sig tusind gang over for sin ven Daniel Prince, har for sent modtaget hans brev til at kunne efterkomme hans gode invitation, og hun vil fastsætte en dag hvor hun vil få den fornøjelse at se ham, hvilket vil være snart."

Endnu et.

"Lea d'Arsay ville være meget lykkelig for at kunne spise til middag i aften med hr. Prince, venter ham klokken syv."

Oh, et helt brev, det som er for otte dage siden, brevet om smykkerne.

"Kære ven,

Det er helt nødvendigt at De giver mig to hundrede francs til at redde mine smykker (i det mindste modtagelsesbeviserne) som er pantsat til et lånekontor for denne sum. Hvis De vil være så god at gøre mig den tjeneste, vil De gøre Deres lille veninde Lea en stor glæde, hun ville blive fortvivlet over at skulle se sine stakkels smykker solgt. Det er i overmorgen mandag man uigenkaldeligt vil sælge dem hvis summen ikke er overført til kontoret, jeg har lige modtaget meddelelsen. Vær god og jeg vil blive endnu mere elskværdig over for den eneste sande ven som jeg holder meget af. Marie vil komme i morgen omkring klokken elleve for at høre hvad De har bestemt Dem til."

Det var kedeligt, smykkerne var kun pantsat for hundrede og tyve francs, og der var endnu to ugers frist, jeg havde betalt hendes hundrede og tyve francs; derefter havde hun ikke bedt mig om noget, der var allerede gået en uge, åh, hun har fået brug for et eller andet, men hun skal dog ikke bede mig om for meget, det begynder at blive en byrde alle disse penge.

"Kære ven, jeg fik at vide da jeg kom tilbage ..."

Det er hendes sidste brev, fra i forgårs.

"... jeg fik at vide da jeg kom tilbage at De har været her for at besøge mig, men jeg har ikke haft den lykke at være til stede. Hvis De vil være sikker på at finde mig, så kom søndag klokken et eller halv to, da vil jeg være hjemme. På gensyn i morgen, med gode ønsker for Dem.

Lea"

Og jeg var faktisk henne og besøge hende en time i går, hun var virkelig elskværdig, smilende, endda indsmigrende, og jeg, hvad var det for djævelskab der greb mig? Et øjeblik mens hun var i mine hænder, knugede jeg hende alt, alt for lidenskabeligt, hun betragtede mig, jeg mumlede et "Lea" med overdreven inderlighed, er jeg ikke i stand til at opføre mig som jeg vil opføre mig? Lea forekom forbavset, ikke irriteret, forbavset, en smule spotsk, måske, hvorfor havde hun da optrådt så indsmigrende? Det var hendes fejl, så fristende hun er, så fristende i de folderige klæder, i kjoler er det tværtimod det sorte der klæder hende bedst, hendes sorte satinkjole, glat og tætsiddende hvorunder hendes ufølsomme bryst runder sig ... men den er næsten halvti ... det er på tide at tage afsted. Jeg har ikke fået skrevet det som jeg planlagde at sige, bah, det er til ingen nytte, jeg vil huske på det, jeg har i øvrigt papiret fra en måned siden. Stå op, min hat, min overfrakke, i overfrakkens lommer mine handsker. Alt i orden? Brevene i skuffen. Før jeg går, skal jeg læse det papir igen.

"Når jeg én gang er i hendes værelse ... Tror De ikke at jeg elsker Dem? ... Jeg begærer De til vanvid, det må være min undskyldning ... undskyld ... jeg kunne blive her i nat ... Jeg giver afkald på at besidde Dem ... Farvel."

Farvel, farvel ... afsted. Trappen er oplyst af gaslygten, jeg åbner døren, jeg slukker lysene, sådan, ikke snuble over noget, døren lukket igen, gå ned, mine handsker, de er rene, ja, passende. Jeg skal virkelig huske, jeg vil udmærket huske det som jeg bør sige til Lea, intet lettere, intet mere naturligt. Hun vil endelig forstå hvorfor jeg giver afkald på min ret til at besidde hende, og hvor meget jeg elsker hende, og hvorfor jeg ikke har haft hende ... Jeg kunne forblive denne nat ... min veninde, jeg forlader Dem ... Hun vil forstå, intet mere naturligt, intet lettere.

Gaden, sort, med gaslysenes dobbelte linje, stigende, aftagende, ingen færdsel på gaden, fortovet klangfuldt, under den klare himmels og månens renhed, i baggrunden månen, på himlen, den hvide månes langstrakte kvarter, hvid, og på hver side de evige huse, tavse, store, med høje formørkede vinduer, med døre lukket med jern, husene, mennesker i disse huse? Nej, stilheden, jeg går alene, langs med husene, lydløst, jeg vandrer, jeg går, til venstre, Rue de Naples, havemure, de mørke blade der svømmer hen over de grå mure, dernede, helt dernede, mere oplyst, Boulevard Malesherbes, røde og gule lys, vogne, vogne og flotte heste, ubevægeligt, på tværs af gaderne, i de rullende rullende vognes ro, bevægelserne mellem fortovene hvor masserne iler, her, murværker til et nyt hus, disse grå stilladser, plastret til, man kan dårligt se de sten der er anbragt for nylig, som støtter hinanden, mellem de måtter ville jeg gerne stige tilvejs, mod det fjerne tag, derfra må man kunne høre Paris og byens lyde, en mand går ned ad gaden, en arbejder, der er han, hvilken ensomhed, hvilken trist ensomhed, langt fra bevægelse og fra livet, og gaden ender, nu er det Rue Monceau, stadig disse høje huse, majestætiske, og gassen kaster sit gule lys, hvad er der i denne port? ... åh, en mand, husets portner, han ryger pipe, han betragter de forbipasserende, ingen går forbi, kun mig, denne kraftige gamle portner, hvad får han ud af at betragte ensomheden? Nu er jeg i en anden gade, pludselig bliver den mindre, den bliver ganske snæver, gamle huse, murene kalkede, på fortovet er der børn, knægte der sidder ned, tavse, og Rue du Rocher, og så boulevarderne, lysene dér, lydene, bevægelser dér, rækker af gaslys, til højre, til venstre, og skråt, til venstre, en vogn mellem træerne, en gruppe arbejdere, signalhornet på sporvognen der er proppet med folk, to hunde bagefter, i alle husene, oplyste vinduer, cafeen foran, dens gardiner hvide, lysende, lige ved siden af mig larm fra en omnibus, en ung pige i mørkt, blåt tøj, et rosenansigt, mængden, boulevarden jeg skal krydse, dette rum, gå derover, jeg skal være mellem disse mennesker, jeg skal altså være mig dernede, mig selv, den samme, dér og ikke mere her, hele tiden mig, jeg skal være, højt oppe foran, La Butte³⁰, lysende pletter under den klare himmel, til højre, den lange mur, reservoirs mur, jeg kende ingen af de forbipasserende, ser de mig? Hvem tror de jeg er? Råb fra børn der leger,

tunge hjul på brostenene, langsomme heste, skridt, den formørkede himmel bag de tætteste træer, mine skridt enslydende på asfalten, en sang fra en lirekasse, en dansemelodi, rytmen fra langsom vals ... hvor er lirekassen? Der bagved, et eller andet sted, en stemme, skinger og mild ... "jeg elsker dig højere end mine kalkuner"³¹... en sang som går og kommer, den samme sang ... det rolige ved en stemme som opstår, i et roligt landskab, i et roligt forelsket hjerte, og begæret er meget behersket, en stemme der bryder frem, og den svarende stemme, ligeværdig og højere, stigende, rolig og behersket, stigende i begæret, og endnu en gang hæver den sig: begærets stigning, i de altid naive landskaber og i disse naive hjerter, den monotone stigning, roligt vekslende med en meget blid ængstelse, den enkle blide sang som hæver sig, og den enkle rytme, mellem de friske løvhang, ind imellem dæmpet af tilfældige lyde, spinkel stemme, hæver sangen sig skinger og blid, det enstonige litani, de langsomme danses faste rytme, og kærligheden bryder frem ... på de rene marker, mere end jeg elsker dem, markerne, elsker jeg dig, veninde, se de smukke blege marker og de spredte dyreflokke der vandrer omkring, mere elsker jeg dig ... de er smukke, dyreflokkene, i de friske løvhang når de bræger, de kære dyreflokke og kvægflokke, mere elsker jeg dig, de er kære, mine drømmes marker, men mere elsker jeg dig, veninde, i dine klare øjne, linjen af lys forlænges, træernes stammer, mere elsker jeg dig i dine sange, der er flodbredder med skygger, en aftenhimmel, fjerne lyde, og den grædende stemme er endnu fjernere, den enkle stemme og rytmen fjerner sig, salmesangen fortoner sig, dog sangene, endnu sangene, og mere elsker jeg dig ... friske og natlige landskaber, træer ordnet i rækker, og de forbigasserendes trin, rundt omkring, rumlen, ord, farver i skygge, lummer luft, mere frisk, jeg vil gå i skoven som strækker sig langs bjergene, ved græsmarkerne, under ædelgranerne, om sommeren, det ville være de elskede nætters dyrebare varme, vi skal alle være i disse egne, og den vidunderlige tid, langt fra Paris, gennem disse talrige uger, og hvornår kommer de dage? ... lydene forstærkes, det er pladsen, skynd dig, uden ophør, tristheden i de lange mure, på asfalten en tættere skygge, lige nu nogle piger, tre piger som snakker sammen, de lægger ikke mærke til mig, en meget ung, spinkel, med skamløse øjne, og sikke læber; hvor meget vil de, disse uanstændige læber, under øjnenes bydende medviden, ikke blive kendt med perverse nydelser! Og denne pige, hvad med hende? I et nøgent værelse, ubestemmeligt, højt, nøgent og gråt, under en lysåbning osende af lysene, med en øredøvende larm fra tumulterne i den myldrende gade, det skal være et højt og smalt værelse, ja, briksen, bordet, de grå mure, og dyret der knæler midt i sengen, men de der øje, og de vellystige læber, hæver sig og hæver sig atter, mens hun jamrer, og gisper, og den pige

dér som taler, de tre, på fortovet, uden tanke for de spadserende, jeg har i morgen de timer, kedsommelig undervisning, og om tre måneder eksamen, jeg består, farvel til alle frihedens dage, i stedet byrden ved et arbejde, afsted, nu piger overalt, cafeen, unge mennesker kommer ind, en herre som ligner mig på størrelsen, hvis jeg mødte en eller anden ven, meget bedre, bedre være alene, gå helt frit en god aften på gaderne, uden formål, løvværkets skygge bølger på asfalten, en frisk vind iler, fortovene lyser ganske tørre og hvide, en flok unge piger dernede, ranke, meget høje, spinkle og med forførende former, dér, nogle børn, facaderne glimter, månen er borte, der er støj alle steder, af hvad? Usammenhængende lyde, spredte, forenede, en støj ... velkommen april! Åh, den smukke, smukke aften, sådan helt fri, uden tanker, helt alene.

Men nu jeg er kommet til Rue Stévens, foran Leas hus, der er jo vestibulen, og der er trappen, vindeltrappen, nu er det 2. sal, er hun hjemme? Ja, helt sikkert, ring på, mine støvler er rene, mit halsbind lige, overskægget passende i vejret, jeg har mange ting jeg skal sige til hende, hun er naturligvis lige kommet hjem, hun må have den sorte kashmir-kjole på, jeg er en tåbe fordi jeg ikke ringer på, hvis hun så mig, jeg ringer på, skridt indenfor, døren åbnes sig, det er Marie.

"Er frk. d'Arsay hjemme?"

"Ja, hr., kom indenfor."

"Jeg skal sige til frøkenen De er her."

Hun er sød, Marie. Åh, den lille salon, min kære Leas kære lille salon, sid ned i lænestolen her, ved vinduet, hvor kønt er disse blomster sat op! Dér er syrenbuketten som jeg sendte hende: spejlinger, i stofferne, min påklædning er helt i orden, jeg er min tro ganske præsentabel, slet ikke så dårligt, Lea kan godt lide at mænd har kort hår, ligesom jeg har, og at det er brunt ... Lea...

"Goddag", med sin fine stemme.

Og hendes smil som bevidst er kvindeligt, hendes øjne let spottende, hendes smil, som en fe, goddag med hendes henrivende stemme, og hendes hår som bevæger sig på hendes pande, det er hende, den kønne Lea, nej, jeg bør ikke kysse hendes hånd, jeg ville blive latterlig, bare hilse almindeligt.

"Hvordan går det, veninde?"

"Udmærket."

Hun har sin sorte satinkjole på. Vi sætter os på divanen, hun til venstre, hun vender sig på puderne, hun betragter mig, hun er elskværdig i aften.

"Nå, altså", spørger hun mig, "hvad ville De fortælle mig?"

Jeg har ikke noget at fortælle hende, jo, hvorfor har hun skrevet til mig at jeg ikke skulle komme hen til teatret.

"Det er en skam at jeg ikke har kunnet møde Dem ved teatret."

"Det var ikke muligt, efter stykket skulle jeg tale med direktøren, og nogle gange kan man træffe ham lige med det samme, andre gange må man vente hele aftenen, han tager sig ikke af om han kommer klokken ni eller klokken ti."

Ikke trænge sig på, det er bestemt noget hun finder på.

"Har De ventet længe i dag?"

"Temeelig længe, jeg er først kommet hjem for ti minutter siden, efter min optræden var jeg hos direktionen, Blanche Fannie var der, hun ville tale med direktøren før hun skulle klæde sig om, De ved nok at hun først skal vise sig i anden akt, hvor vi dog kedede os i det hul! Der er lige plads til to stole, Blanche fyldte hele stedet alene, det er forfærdeligt så stor hun er blevet."

"Jeg forstår ikke at man stadig lader hende spille de travestier, hun er ikke mere ung."

"Hun er ikke så gammel, hvor gammel tror De hun er?"

"Uha ..."

"Hun er nok ikke helt gammel, lad os se, hvor gammel er hun? Fyrre år?"

Hvor er hun løjelig, Lea, med sine tyve år, med sin barnligt alvorlige mine som en lille koket frøken!

"Vi kan køre en tur, "sagde jeg til hende, "Hvad siger De?"

"Åh, jeg er træt, jeg kan ikke mere, jeg har lyst til at sove."

"Hvad er der dog i vejen med Dem?"

"Jeg er træt."

"De er blevet udmattet af at vente på teatret."

"Åh, det er ikke det."

"De har ventet dér, på en stol, De som altid er ude i det fri, De kan ikke holde Dem på samme sted et øjeblik."

"Udmærket, gør De blot nar, i et helt kvarter har jeg ikke rørt mig ud af stedet."

Jeg irriterer hende.

"Ubevægelig eller ej, De er altid beundringsværdig."

"Ah ... nydeligt ..."

Hun sætter ikke pris på mine kvikheder, det er ikke sådan man spørger med kvinder, hvad skal jeg ellers sige? Hun rejser sig, langsomt går hun hen til vinduet, hendes spinkle krop, godt udfyldt, bølgende, i nakken hendes blonde hårvæld, hun trækker gardinerne fra: hun ser ud. Hvor blødt man sidder på denne divan! Og rundt omkring er de hvide vægges og spejles blege klarhed. Hun:

"Det er smukt vejr i aften, det ville måske gøre mig godt at komme lidt ud ..."

"Vil De det?"

Se, nu samtykker hun, ikke give det udseende af at triumfere, hun sætter sig på kanten af klaveret, vi tier. På restauranten her til aften den mærkelige mand, en slags advokat. Lea blader i en nodemappe, jeg må sige noget, hun er ved at kede sig, hun

bliver så bange når man er tavs, jeg må sige noget, helt bestemt. Åh, alt det der med hendes skrækkelige mor ...

"Kommer De lidt bedre ud af det med Deres mor?"

"Slet ikke."

Det ser ud til at hun overhovedet ikke vil tale om det, jeg skulle ikke have bragt det på bane, hvad skal man så sige til hende?

"Det er umuligt", fortsætter hun, "at komme ud af det med hende, hun vil have at jeg følger alle hendes indfald, det er ikke til at holde ud, kan De vel forstå."

"Hvorfor bliver De så ved?"

"Fordi jeg kan ikke gøre andet."

"Hvordan? Hvis Deres mor irriterer Dem, så sig til hende ..."

"Netop! Hun vil lave en frygtelig ballade."

"Nuvel, det er jo Deres hjem."

"Nej, det er ikke mit hjem, det er netop ulykken, lejligheden er lejet i hendes navn, møblerne, alt sammen, tilhører hende. Og det er mig som betaler for det hele."

Hun læner sig mod klaveret. Jeg regnede ikke med at lejligheden tilhørte hendes mor, hvad kan man gøre ved det? Intet. Med skødesløse skridt går hun hen mod divanen, sætter sig på den, hendes kjole breder sig ud, hendes triste ansigt med hynderne som baggrund, hun hæver armene til op over hovedet.

"Åh, sikke et liv, sikke et liv! Får lyst til at opgive det hele."

"Hvad siger De, veninde?"

"Jeg ville være lykkeligere ved at passe kalkuner i Bretagne. Hvis min far vidste at jeg var ved teatret!"

"De vil tage til Bretagne for at passe kalkuner?"

"Så havde jeg ikke mere noget der plagede mig, jeg ville genfinde min fars familie, De kan ikke forestille Dem det liv jeg har."

Jeg går over mod hende, jeg sætter mig ved siden af hende, jeg tager hende i hånden.

"Min stakkels kære, De bør ikke tale således, her er min idé, De ved godt at jeg elsker Dem alvorligt, hvorfor vil De ikke gå med til at jeg tager Dem med mig, og at vi lever sammen, hvad siger De til det?"

"Åh, nej", trist og venligt svarer hun mig, "lige nu, er De gal?"

"Hvordan gal, veninde?"

Jeg ser hende ind i øjnene, hun læner sig mod hynderne, lysene skinner på vore ansigter, venligt, trist, hun er udstrakt, bleg, jeg betragter hende, jeg holder hendes hænder. Hun smilende:

"De har usædvanlig lange øjenvipper."

Stadigt smilende, betragter hun mig ubevægelig.

"De er virkelig en ulykkelig lille kvinde."

Hun lukker øjnene.

"Åh, hvor ville jeg gerne være fri for det hele! Hvis der var en måde, så man kunne gøre det færdigt, lige med et, uden at lide, noget øjeblikkeligt virkende, falde helt i søvn, for det er kun når man sover, man er lykkelig."

Hvad skal man sige til hende? Jeg kan ikke le, heller ikke tage hende helt alvorligt, det er irriterende. Hun er lige ved siden af mig, hun, halvt liggende, ubevægelig, i en ubestemt døs.

"Se nu, frøken, visselulle."

Jeg holder fast om hendes arme, hun har hele tiden øjnene lukket: jeg trækker blidt hendes arme mod mig, hun finder sig i det, hendes fine hoved bøjer sig bagover, åh, hendes slemme forræderiske hoved som leger så skamløst med mig! Og jeg holder hende, blidt vender jeg mig på puderne og trækker hendes bryst mod mig, hendes bryst mod mit bryst, hendes hoved er mod min skulder, med begge hænder tager jeg hende om livet, hun hviler mod mig, således hviler hun i mine hænder, mod min kind, mod min hals, noget, ja, hendes hår flagrer, ubevægelig er hun; langs med min krop, hendes krop, blødt fatter jeg om hendes brysts bløde, silkeagtige rundinger.

"Visselulle, frøken."

Og hun, meget stille, stadig med øjnene lukket, og med et let åndedrag, meget stille:

"Ja."

Den stakkel, meget bedårende, den meget blide, hun overgiver sig til mine hænder, hun hviler sit kære legeme mod mig, hun er udstrakt, i sin kjole, hvor hendes hoved hæver sig skrøbeligt, og dér hendes barm, hendes bryster, hendes arme der er runde og slanke, og hendes hænder, spinkle, se halsen, hvid i det sorte kjoleliv, og på den hvide hals de fine spredte gyldne dun, den fine talje, og de store hofter, i det sorte satins indfatning, dér hendes nydelige fodspids, og langsomt hæver sig hendes kjoleliv, fra vejtrækningen, i lange regelmæssige udåndinger, indåndinger, i kjolelivet skælver knapperne svagt, på halsen vugger kniplingernes bølger sig let, en skinnende refleks fra lysene bevæger sig på hendes venstre bryst, og det kvindelige liv bevæger uophør-

ligt de to beundringsværdige bryster, hendes legeme, helt ubevægeligt, har ligesom bølgende bevægelser, umærkeligt, og de klart lysende stykker med hud er rundede, rundinger, jomfruelige, sarte, armene rundede, brystet der bevæger sig, og din hals, din spinkle talje, dine fremtrædende hofter runder sig, i utydelige konturer, det fint bløde køds mest udsøgte ynde og former som er flygtigt udslettet, mens det barnlige ansigt hviler, og mens der fra de halvt lukkede læber stiger et pust ... Sover hun virkelig, den blide pige? Bestemt, hun sover, barnet, hun er faldet i søvn, og i en meget venlig søvn, åh, se der hvor hun sover, der hviler hun, forglemmende, min veninde, og således sover hun, pige, barn, i mine hengivne arme. Lysene på kaminen brænder, deres flammer stiger lysegule og bliver blegere, blålige, klarere, rundt omkring den vage skygge af de mørke blade, og det malede porcelæns vage uorden og bagved det vage lys fra spejlet og reflekserne der er blevet rolige, det udsøgte bal jeg var til i vinter, i salonen fuld af blomster og blade, diskret oplyst, da de to unge piger kom forbi, hvide engelske piger! Her er tingene i lun skygge og min dyrebare veninde, min, lidt efter lidt en varme fra hendes ubevægelige krop, langs hendes krop, i min krop, langs det hele som hun flygtigt berører, stiger en varme, hvorfor vil hun, hvis hun er så ulykkelig over sit liv, ikke ændre det og leve sammen med mig? Hvor blidt lun er denne varme, og hvilken duft stiger fra hendes krop! Denne duft, hvad er det? En blanding af dufte, så fin og gennemtrængende, hun har selv blandet disse dufte, denne duft stiger fra hele kroppen, stiger fra hendes klæder, trænger gennem dem og går ud fra hendes dækkede krop, og fra hendes hår der er sat sammen i en knude, breder pustet sig, også fra hendes læber, overdådigt også fra hendes læber (de fortryllende spottere) udgår den duftende udånding, kysser jeg disse læber, ville jeg så indånde dem med mine læber? Hun sover mellem mine venlige arme, og jeg beruser mig i hendes dufte, denne blandede duft, forfinet, intim, som hun har parfumeret sin krop med, og som blander sig med hendes krops egen duft, og det er den, hendes kropslige dufte, i beundringsværdig intensitet af dufte af sammensatte blomster, duften, ja, sejrer i dette åndedrag, duften af hendes kvindelighed, i disse pust, hende, og hendes køns dybe mysterium i kærligheden, vellystigt, oh, dæmonisk, når kødets kræfter hengiver sig under under det mandliges herredømme, således i kysset, hendes bitre og frygtelige blegnende aroma, åh, at dø af denne glæde! ... Hun bevæger hovedet, vender sig lidt, jeg har måske holdt for hårdt om hende, hvor ophidset var jeg? Hun taler til mig, halvt sovende:

"Hvad gør De? Åh, jeg er træt ... hvad er klokken?"

"Det er ikke sent endnu, bliv liggende."

Der er hun, ubevægelig, så køn, fint og ungt, og koket, åh det triste liv hun har, for den som elsker hende, hvilken kærlighed skal der ikke til for at mildne det bitre for hende! Den stakkel, hun er kun tyve år, prisgivet ulykkelige hændelser ... sammen, tværtimod, sove sådan, i en forglemmelse, vi to, sammen, hun i sikkerhed i min varetægt, jeg i hendes fortryllelse, og blandt de ting som er, i fællesskab, sammen, fuldt af glæde ... vi går ud i aften således, udenfor, under skyggerne, mens den fjerne musik ... "du elsker mig" - "og du, du elsker mig" ... ja, ikke mere sige "jeg elsker dig", men vore betroelser "du elsker mig" og "og du, du elsker mig" og vi kysser hinanden ... hun sover, jeg mærker jeg er ved at falde i søvn, mine øjne lukker sig halvt ... hendes krop dér, hendes bryst som atter hæver sig, og den meget blide, blandede duft ... den smukke aften i april ... snart vil vi gå ud ... den friske luft ... vi skal tage afsted ... snart ... de to lys ... dér ... hen ad boulevarderne ... "jeg elsker dig mere end mine får" ... jeg elsker dig mere ... den pige, skamløse øjne, skrøbelig, med læber ... værelset ... den høje skorsten ... stuen ... min far ... de tre som sidder sammen, min far, min mor ... mig selv ... hvorfor er min mor så bleg? ... hun ser på mig ... vi skal til at spise, ja, under træerne ... pigen ... kommer med bordet ... Lea ... hun dækker bordet ... min far ... portneren ... et brev ... et brev fra hende? ... tak ... en bølge, en støj, himlen åbner sig ... og De, for altid den eneste, den ur-elskede ... Antonia ... alt tindrer ... De ler? ... gasblussene uendeligt ... oh... natten ... kold og iset, natten ... Ah!!! Tusind rædsler!!! Hvad? ... Hvad skubber til mig, river i mig, dræber mig? ... intet ... en latter ... værelset ... og denne kvinde ... Lea ... Død og pine, var jeg faldet i søvn?...

"Tillykke, min kære ..." Det er Lea ... "Nå, hvordan har De sovet?"

Det er Lea der står op og ler ... "Har De det lidt bedre?"

"Og De, kære veninde?"

Hun vender sig om, leende, jeg ler, hun går omkring i stuen ... Klart at hun lige var vågnet, hun har set mig der lige var slumret hen, hun har med et ryk, trukket sig væk fra mig ... Er jeg ikke helt latterlig? Hvad skal man gøre? Hvad tænker hun? Jeg rejser mig og går hen for at sætte mig på klaverstolen, hun ser sig i spejlet, foran mig, lystig, hun taler.

"De har måske ikke været i seng i går?"

"Det mener jeg bestemt, frøken, og har endda sovet behageligt. Deres fortryllelse havde et øjeblik hypnotiseret mig ..."

"Vi skal udenfor, vil De ikke også? Det er meget fint vejr, vi vil køre en tur en times tid på Champs-Élysées, passer det Dem?"

"Det vil glæde mig særdeles meget."

"Og jeg håber ikke at De falder i søvn."

"Nej, De vil fortælle historier for mig."

"Helt perfekt, jeg vil underholde Dem, fortæl mig hvad programmet skal være."

"Nu skal De ikke være slem."

Guderne skal vide at der er visse dage man skal bede hende om det, før hun åbner munden.

"Jeg skal lige have min hat på."

Hun nærmer sig mig, hun smiler, og jeg ser hendes hvide tænder, hendes øjne skinner, en smule fugtige, hendes læber er helt rosa, halvt lukkede, helt rosa med en meget lille trekant, med de hvide tænder, oh, hvilket smukt melankolsk udtryk De har, frøken, Deres kinders hvide og rosa smilehuller, Deres pande bøjet i graciøs melankoli, og dér er Deres store øjne som ser på mig.

"Min stakkels kære veninde, hvor ville jeg dog gerne have at De var fornøjet!"

Jeg trækker hendes arme til mig, hendes hoved er mod min hals, hendes hår, mine hænder om livet på hende, uden at hun lægger mærke til det kysser jeg hendes hår, og sådan er man lykkelig, hun er blid, min elskede, hun er smuk, og hun er øm, hun er god, min kæreste, og hvor det er fortryllende at elske hende! ... Hun løfter hovedet, med forbavset mine ser hun på mig, med opmærksom mine, hun løfter hånden, er det tegn til at jeg skal tie, hvad? Hun lytter, venligt spørger hun mig:

"Hvad er der i vejen med Dem?"

"Hvad skulle det være?"

"Fejler De noget?"

"Nej, slet ikke ..."

"Har De hjerteforstyrrelser?"

Hun lægger hånden på mit bryst, til venstre, hun lytter, faktisk slår mit hjerte kraftigere.

"Er De helt sikker?" spørger hun endnu en gang.

" Det betyder intet, jeg forsikrer Dem, jeg har Dem her, altså ..."

Og hun, blidt:

"De er et barn."

Så blidt hun siger dette "De er et barn", med en beroliget stemme siger hun mig det og med en så ægte stemme, hun har smilende øjne der er blevet alvorlige, mens hun siger mig dette "De er et barn", og af et så oprigtigt hjerte, så kvindeligt og så dybt siger hun til mig at jeg er et barn, og fjerner sig, og fjerner sig smuk og fortryllende.

"Vent et øjeblik på mig, min ven."

Hun er ved døren, jeg svarer "ja", hun går ud af døren.

"Jeg tager min hat på og kommer igen."

Døren er blevet stående halvåben, jeg sætter mig, jeg venter, jeg beskæftiger mig med at vente, vente på hende.

"Jeg skal sige til Marie" siger hun "at hun skal finde en vogn til os ... Marie!"

"Vil De ikke have at jeg gør det?"

"Nej, Marie går."

Hun taler til Marie i værelset, hvad siger hun til hende? Jeg hører ikke noget, og her gør jeg ikke noget, jeg har intet at gøre, i morgen skal jeg spise sammen med de Rivare, klokken elleve, uden tvivl i en café på en af boulevarderne, når man er gået sent i seng, er det nogle gange ret vanskeligt at komme til et møde klokken elleve eller halv elleve, det bedste middel til at stå tidligt op ville være ikke at sove hjemme, her, for eksempel, for, alt i alt, hvorfor er jeg her?

"Her er jeg."

Lea, i døren, med sin røde velourhue på hovedet, højtideligt, for spøg, også jeg bøjer mig, hun svarer med en nej, udenfor er der rumlen fra en vogn.

"Vognen" siger hun "Lad og gå ned".

"Har De ikke glemt noget, Lea?"

"Nej, Deres kappe."

"Her ... Tak."

"Kom."

Vi går ned, den forede, bløde varme kappe på armen.

"Og Deres handsker? De har kun én".

"Åh! Jeg glemte den anden på klaveret, giv mig den."

Jeg var ret sikker på at hun ville glemme noget, jeg havde sagt det til hende.

"Værsgo."

Marie er kommet tilbage.

"Vognen holde dernede, frøken."

"Jeg kommer tilbage om en time, tænd lidt op i værelset."

"Godaften, Marie" siger jeg til Marie.

Man skal være omhyggelig med at sige godaften til Marie, Lea går ned, det sorte satin i hendes kjole er løftet, hun går ned, jeg følger hende, ved hvert af hendes trin kaster hendes skuldre en refleks bagud, på hendes hoved hæver og sænker sig den røde fjer på hendes hat, meget adræt går den unge kvinde ned, ved hendes venstre hånd den lange sorte handske med knapper, med jævne skridt stiger hun ned for hvert trin,

også rank, og det er gaden, en bleg og rødlig klarhed, og vognen en sort masse der spærrer for lyset.

"Er De ikke bange" siger jeg "for kulden i en åben vogn?"

"Nej, vejret er godt."

"Vil De stige op?..."

Hun stiger op, jeg stiger op.

"Pas på De ikke sætter Dem på min kjole."

Bestemt, det ville have kostet mig en vedvarende uvilje.

"Skal vi tage hen omkring Triumfbuen?"

"Ja."

"Kusk, følg boulevarderne indtil Triumfbuen."

Jeg sætter mig, vognen sætter sig i bevægelse, Lea er alvorlig og afmålt som en markise i Théâtre-Français.

VIII

Vognen i gang i gaderne ... En i den ubegrænsede mængde af eksistenser, sådan følger jeg herefter min retning, afgjort en af de utallige ubetydelige, sådan skabes nuet i mig, her, denne time, livet og det som tager sin tilflugt i begæret, for at forstå hvordan det oprindelige i en sjæl splittes, se her en sjæl som flyver hen til drømme om omfavnelser, det er en kvindelig, i dag, det er en kvindes kød der er berørt, mit her, min time, det er en kvinde som jeg nærmer mig, det er det fremmede hvor man skal trænge ind, mit liv og begæret der er håbløst adskilt, og her er det evige nu som jeg drømmer om, denne pige på denne aften ... Og baggrunden, gaderne, boulevarderne, de dumpe lyde, vognen som kører, skumplen, hjulenes rumlen på brolægningen, den klare aften, vi sidder ned og i vognen, støj og skumplen, som ruller, de regelmæssige ting i forbi-kørsel, den udsøgte nat

"Er denne nat ikke", det er Lea der taler, "virkelig poetisk og helt igennem udsøgt?"

Da hun gik ud, sagde hun, Lea, til sin stuepige at hun ville komme tilbage om en time, og at hun ville have tændt op, jeg vil køre hende tilbage, og vi vil gå op sammen, bladene er tættere på denne boulevard, jeg går op sammen med hende, jeg vil blive der et kvarter, og jeg vil forlade hende, for det bør jeg, hvor meget glæde, her, halvt vendt, i vognen! Hendes ansigt er skiftevist oplyst, og i mørke, skiftevist i ubestemmelig skygge og i det hvide fra lysene, mens vognen bevæger sig fremad, ved gaslysene er der virkelig klart lys, så mørkere efter gaslysene, engang til således, gassen fra højre side skinner altid, åh, hendes smukke, hvide ansigt, mathvidt, elfenbenshvidt, hvidt som dunkel sne, i det sorte som omslutter hende, skiftevis hvidere, mere lysende i lysene, og i mørket som aftager og som kommer igen, imidlertid ruller vognen hvor vi er, på træbrolægningen, blidt tager jeg hendes hænder mellem kjolens folder, hun trækker dem lidt tilbage, og jeg siger til hende:

"På disse mørke og lyse steder er Deres ansigt så subtilt nuanceret ..."

"Virkelig? Synes De?"

Hun svarer i en spottende tone, en tone der er plaget, ondskabsfuld, hvorfor gør hun det? Blidt svarer jeg:

"Ja, Lea, bryde De Dem ikke om at jeg siger det?"

"Jo, jeg holder meget af komplimenter."

Jeg må kritisere hende for det udtryk.

"Åh, Lea, komplimenter!"

Vi tier stille, folk går forbi, kusken svinger længe med piskan som har en lang snor der går op og ned i siksak, jeg slipper Leas hænder, hun er ofte forstemt når vi er udenfor, sikkert fordi hun er bange for at mangle passende tøj, det er ikke muligt at tale med hende om det, medmindre det sker i skånsomme vendinger, dér er reservoirets mur, for kort tid siden gik jeg forbi, alene, nu passerer jeg det sammen med Lea, hun er ved at blive fortrædelig, jeg kan ikke sige noget til hende som ikke irriterer hende, i en sort masse gennemboret af et par lys kommer en sporvogn, Lea:

"På lørdag skal De vel til Pressens Fest?"

"Festen på Hôtel Continental?"

"Ja."

"Det ved jeg ikke - måske, og De?"

"Jeg er blevet inviteret til at stå i en bod."

"Aha."

"Lucie Harel stiller en butik op, ligesom i varehusene, man vil sælge alle slags ting."

"Det har jeg hørt om, det bliver perfekt. Og De skal have en disk?"

"Ja."

"Så kommer jeg."

Jeg slipper ikke derfra uden at bruge hundrede francs. Får jeg et påskud til at blive hjemme? Lea vil ikke tilgive mig, medmindre påskuddet er overbevisende? Jeg kan ikke sige at jeg er blevet syg, det er nødvendigt at påstå noget der er alvorligt, de er så kedsommelige, disse aftenarrangementer, bah, jeg tager Chavainne med.

"Skal De være i kostume?"

"Ja, som soubrette. Jeg vil lave om på mit kostume fra revyen, jeg erstatter plis-séerne fra korsagen som ikke passede sammen med resten ..."

Ja, hendes soubrette-kostume, rosafarvet satin, forklædet med kniplinger, kort skørt ...

"Jeg sætter et lignende satinbælte på og får anbragt bånd ved manchetterne, det vil ændre kostumet helt, i øvrigt vil jeg prøve at få et andet forklæde, et forklæde som bliver meget vellykket, skal De nok få at se."

"Et andet forklæde?"

"Jeg har brugt kniplingerne fra det gamle, de passede ikke, tror De ikke det vil blive godt, helt enkelt med Valenciennes-kniplinger³²?"

"Bestemt."

Hun smiler af sin idé, kan det tænkes at hun tilfældigvis ville spørge mig?

"Og forresten", fortsætter hun, "det bliver ikke særlig dyrt, man kan finde Valenciennes-kniplinger til femten francs for en meter, og tre meter Valenciennes med tre meter mellemstykke vil være helt tilstrækkeligt."

Det er klart, jeg vil betale for hendes kniplinger, men jeg tager ikke til festen.

"De har fået en god idé, Lea, hvis De ikke mangler andet end lidt kniplinger, og hvis jeg kan være til nytte for Dem, så beder jeg Dem ..."

"Jeg takker Dem, det vil glæde mig."

Endnu fire eller fem louis, disse femten francs meteren bliver i det mindste tyve eller tredive, men fanden tage mig om jeg på lørdag sætter mine ben dernede, tal med hende om andre ting, og sæt ikke en kontrær mine op.

"Deres kostume i revyen var meget kønt, det vil altid gøre en god virkning."

"Ja, ikke sandt?"

"Forresten, de der fester er meget godt besøgt."

"Ja."

"Ved De om der vil komme mange mennesker?"

"Det ved jeg ikke noget om."

"Ah."

"Hvordan skulle jeg kunne vide det?"

"Man kunne have fortalt Dem det ... Der skal ikke være andre butikker end Lucie Harels?"

"Den vil være meget stor, den butik, ved De nok."

"Det er morsomt, den idé med for sjovs skyldt at sætte et varehus op, De vil virkelig få succes ..."

Hun svarer dårlig nok, igen hendes ligegyldige mine, hvad skal man sige til hende?

"Man har ikke tidligere gjort det, det tror jeg ikke."

Hun tier, hun har endda lukket øjnene halvt.

"De vil blive udsøgt i det kostume, De skal blot ikke sælge Deres varer til uoverkommelige priser. Hvad pokker skal De sælge? Og De skal ikke være alt for elskværdig, De ved at jeg vil blive jaloux."

Hun smiler, spottende, og kun ganske lidt. De er iskolde, de spøgefuldheder som jeg leverer. Skal vi ikke snart vende om?

"Det begynder at blive koldt" siger Lea.

Hun lader som om hun ikke har hørt hvad jeg sagde.

"De fryser, Lea? Vil De hellere vende om?"

"Nej, ikke endnu."

Sorte træer, gitre, blå lysskær, det er Parc Monceau, bag gitret, under træerne, måske Lea gerne vil, ved et lykketræf?

"Lea, kunne De måske have lyst til at vi steg af og gik lidt? Kunne De tænke Dem at vi steg af og gik en smule? Hvis De fryser ..."

"Nej, jeg fryser ikke, lad os blive her."

Lige meget, hun vil bestemt hverken sige eller gøre noget, aftenen er kølig, hun bliver forkølet.

"Lea, jeg beder Dem, tag Deres overfrakke på."

Hun retter sig op, hun rækker armen ud, jeg giver hende frakken på, hun synes at resignere og lader som om jeg krænker hende, altså, har hun det ikke bedre nu? Og hvor køn er hun ikke i pelsværket! Pelsbesætningen med totter om hendes hals, fra pelsbesætningen kommer hendes hænder klædt i sorte handsker, hvis hun ville være elskværdig, hvor elskværdig kunne hun så ikke være! Hun er charmerende, ubevægelig på det sted, som begravet under stofferne, hendes hvide ansigt som om det kommer ud af velourstoffet, silkestofferne og pelsværket, hvis Desrieux-familien kunne se hende! Der kunne ikke tænkes noget bedre for mig hos Desrieux'erne end at blive bemærket sammen med hende, de er virkelig meget med på moden. Det ville være mærkeligt hvis en eller anden bekendt kom forbi, der var intet det ville være bedre for mig end at blive lagt mærke til sammen med hende, de er virkelig på med på moden, men hvorfor er de så interesseret i sko med kantede næser? Og de Rivare, hvis vi mødtes, hvilken forunderlig oplevelse! I morgen ved frokosten mens man skænker sig en særlig god vin, så ville han snakke fornøjet med mig, han ville være aldeles jaloux og i den grad beundrende! Jeg må bestemt invitere ham en af de første aftener, vi kunne gå i Cirkus, nej, jeg ville tage ham hen til Les Nouveautés, således kunne jeg mere a propos fortælle ham min historie med Lea. Imidlertid må jeg tale lidt med Lea, når hun ikke siger noget, kan jeg heller ikke finde på noget, de ting som interesserer hende den ene dag, keder hende den næste, hun er mere lunefuld end nogen anden kvinde, men hvad skal jeg tale med ende om? Hendes teater? Det er søvndyssende, det er et emne.

"Ved De om Deres prøver snart begynder?"

"Det tror jeg ikke."

"Hvorfor ikke?"

"Stykket kaster penge af sig hver aften."

"Ved De hvad der bliver det nye stykke?"

"Slet ikke."

"De viser Dem ikke før i tredje akt, har De fortalt mig."

"Jeg foretrækker bestemt kun spille i én akt."

"Aha?"

"Jeg forstår ikke at man gerne vil vise sig i alle akter, når man ikke har en hovedrolle. Sidste år, gjorde den lille Manuela lykke med sine kupletter i sidste akt, modsat Darvilly som har meget mere talent og er meget kønnere end Manuela, for hun har faktisk ikke noget særligt, Manuela, den måde hun spiller på i år, viser det, sandt nok at stykket er så dumt! Nå, men Darvilly som er på scenen gennem halvdelen af stykket, er upåagtet."

"Det er lidt hendes fejl, hun er ikke så fremragende."

"Hun spiller udmærket, hun har en meget køn stemme, og hun er langt bedre end deres små statister, til sidst er de for latterlige, disse damer, de skal altid tale om kunstnere, om sang, om kunst, og når de ser nogen som kan spille, lægger de ikke engang mærke til det."

Man må standse hende med en kompliment.

"Men kære veninde, det forekommer mig at den succes som De opnår hver aften, beviser det modsatte."

Hun tier stille, hun bliver ikke fornærmet, der er komplimenter som rører ved de følsomme strenge og altid bliver taget godt imod.

"Se der", peger Lea, "den kvinde i lys kjole, på den anden side af boulevarden, sikken idé at gå sådan på denne årstid!"

På den anden side af boulevarden er der en dame der er elegant klædt, i en lys dragt.

"Det er faktisk mærkeligt, det ser forresten ikke dårligt ud, hendes påklædning."

"Men på denne årstid!"

Hun ser på mig, med et smil, med en forbavset mine.

"Det er rigtigt at det ikke er skik og brug."

"Nej, vel?"

Hun forstår ikke, min stakkels Lea, at jeg spotter hende, og at hun er latterlig, hun bliver ganske umotiveret lamslået og forarget, i eftermiddag vendte hun ikke tilbage til historien om Jacques.

"Der er næsten ingen", siger hun, "på gaderne i aften."

"Det er dog en smuk aften."

"Ja, men lidt kølig."

"Jeg er sikker på at De fryser, hvorfor vil De ikke køre hjem?"

"Nej, jeg fryser ikke."

Hun bliver stædig, hun fryser, hun vil ikke tilstå det, hvor kvinder er mærkelige! Det er helt sikkert at luften bliver køligere, i træerne er der en stærkere brise, det er allerede Place des Ternes, vi vil aldrig komme til Champs-Élysées, der er ingen på boulevarden, gaderne er forfærdelig triste, hvis vi skal helt til Champs-Élysées, vil vi ikke komme hjem før midnat eller klokken et.

"Det er koldt" siger Lea, "lad os vende om, hvis De vil."

Åh, omsider.

"Kusk, vi vender om, Rue Stévens nummer fjorten."

Kusken standser; vognen vender, hesten, holdt stramt, retter sig, vi sætter i gang, travet genoptages, i takt, hestens traven og vognens rysten, atter den monotone rullen, piskens smælder langvarigt, en vogn ved siden af os, den overhaler os, hvorfor kører vi så langsomt? To gamle mennesker på fortovet, lyden fra hjulene, den lette skumplen, atter Monceau-parken, rotunden, vi er der om et kvarter, hvad vil Lea sige til mig? Jeg går op sammen med hende, jeg skal bestemt gå op sammen med hende, sammen med hende går jeg ind på hendes værelse, vil hun lade mig gøre det? Forleden dag ville hun have at jeg tog afsted med det samme, ja, men i almindelighed venter jeg lige til hun begynder at klæde sig af, når vi ankommer med vognen foran hendes dør, skal jeg, af forsigtighed, bede om at måtte ledsage hende, hun vil stige af vognen som den første, da hun sidder til højre vil hun være på fortovssiden, hun samtykker i det mindste i at jeg ledsager hende til værelset, hvad vil hun så sige til mig? Vil hun omsider lade mig blive? Nej, det er usandsynligt, jeg vil heller ikke, et kvarter vil være nok for mig, i hendes værelse, mens hun tager frakken og hatten af, hvis hun alligevel ville lade mig blive! Hun bør huske at det er nødvendigt, en eller anden gang, til sidst, i aften synes hun at indrette sig på at være fri; om det så var denne aften! Om det endnu ikke var i aften! Hun må dog beslutte sig, hun kan ikke forestille sig at jeg altid vil være en platonisk elsker, når alt kommer til alt har jeg aldrig erklæret at jeg skulle have det til hensigt, hun skal heller ikke forestille sig at hun kan reducere mig til at tåle alt uden at op-

nå noget, åh, hvilket besvær! Den lange række af lys nærmer sig, andre vogne, det er Boulevard Malesherbes, vores vogn kører fremad, Lea og mig, hvorfor skulle hun snarere acceptere mig i dag? Gennem så lang tid er det lykkedes hende at tage elskværdigt afsked med mig, men jeg bad hende ikke, jeg gav det ikke udseende af at ville bede hende, hvordan skulle hun så have bedt mig? Se, det ville være glimrende, om hun en dag, om hun, hun ville, om hun begærede, hun, og om hun ville elske, og hun er ved siden af mig, ubevægelig, ak, hvor fjernt er ikke håbet! Ubevægelig, ligegyldig og en tilfældig, forbliver hun, hun ser vagt frem for sig, i frakken gemmer hun sine hænder, hun holder ligegyldig blikket ret fremad, rolige kører vi i natten, uden træthed, de høje og halvmørke huse har vinduer der lyser rødt, til venstre, træerne, hestens jævne trav på gaden, den gråhvide hest som traver regelmæssigt, hun, tavs og ubevægelig, som uden tvivl drømmer, hun, ligegyldig, en eller anden, ubevægelig, ubevægelig og uden kærlighed, oh, når dagen hvor hun overgiver sig, ja, se hende den ikke elskende, hvid silhuet, feminin, men helt på bunden af denne sjæl vil der så ikke være, ydmygt, overset, en lille smule gryende almindeligt venskab? Min stadige hengivelse har ikke kunnet undgå at berøre hende, kærligheden siver ind i det elskede hjerte, begæret bejler og tiltrækker, det er en elsker, elske, hvorfor fødes der ikke dybt i hendes væsen en hengivenhed, med evne til at vokse, frugtbar for en kærlighed, ja, i sine ord ligesom i sine øjne tier hun, bortset fra stemmen og blikkene og bortset fra noget synligt, men i hjertets indre vil venskabet spire, lad mig hvile i mit mest fantasifulde ønske, en dag vil hun elske, barnet, barnet som sidder der og hvis krop strækker sig langs med min krop, så spinkel, det ubekymrede som i den kølige nat ved siden af mig overgiver sig til drømmen om ikke at tænke, mod den stjerneklare nat. Ad forvirrede veje, horisonter utydelige veje, i vores drømmes bølgende gang, og under under hju- lenes lave harmoniske rumlen i gaderne, den fortsatte rullen af den lykkelige vogn hvori vi begge kører ... jeg taler kærligt til min Lea, alene for at ordene i natten skal stige op til hende, og jeg taler:

"Min veninde, hvad drømmer De om?"

Hun kaster et blik på mig, blegt, synes uden tanker, hun tier, vognen ruller hårdt mod brolægningen, Lea, på ny ser hun frem, tavs, hun drømmer ikke, hun tænker ikke, uvidende om begæret, barnet ubevægeligt dér, hvad drømmer De om? Ingenting, hvad drømmer De om? Jeg ved det ikke, hvad drømmer De om? Jeg kan ikke, hvad og hvad drømmer De om? På ingenting, jeg kan ikke, jeg ved ikke, jeg drømmer ikke og jeg tænker ikke, ak, ak, jeg giver dig ikke drømmen, og evigt er du ubevægelig og uden kærlighed? Hun ser ubestemt frem for sig, den klare himmel, allerede mindre klar, skin-

ner endnu, under træernes masser bølger vognen, og der hæver sig den gamle kusks grå skikkelse med bøjet ryg, Lea ved siden af mig, ubevægelig, spidserne på hendes støvlet går gennem hendes kjole, hendes stemme ...

"Bare Marie ikke har glemt at tænde op."

"De fryser, Lea."

"En smule."

"Kom hen til mig."

Hun trykker sig let imod mig, og hun smiler, mens hun bøjer hovedet.

"Godt", siger jeg, "sådan får De varmen igen."

"På én side, ja."

"Så kom nærmere."

"De vil nok holde Dem rolig!"

Blidt formaner hun mig, vi er udenfor, upassende opførsel, ja, folk ser på os, hvem er den elegante herre som går i modsat retning, med øjnene rettet på os? Hvorfor ser den herre på os? Han bliver ved, det er faktisk ubehageligt, han passerer forbi vognen, lad os se om han vender sig om, nej, han vender sig ikke om, hvad ville han? Har Lea set ham? Hun ser ikke ud som om; det er en herre som kender Lea, jeg er sikker på at han er ærgerlig, han misunder mig, den gode mand, det er ikke enhver der kører tur ved midnatstid med Lea d'Arsay, kan man se ham endnu, den herre? Ja, derhenne, han går, åh, han vender sig, han vender sig, kig bare, min ven, du venter forgæves.

"Der er Place Blanche, Lea, så er vi snart hjemme hos Dem."

Et piskesmæld i luften, vognen kører klangfuldt på brostenene.

"De der, Lea, man skulle tro at de river huset ned."

"Hvad er det for et hus? En café?"

Men vi nærmer os, hos Dem, sagde jeg, altså hos hende? Snart hos hende, altså det afgørende øjeblik? ... Det er meningsløst at beskæftige sig med den slags, hurtigt, uden grund, jeg har ved min side den kønneste unge pige, jeg har kørt tur med hende, jeg vil snart komme hjem til hende, hvad vil jeg mere? Herren for lidt siden burde være vred, jeg er den lykkeligste af alle mænd, åh den dødelige, dødelige ærgrelse! Jeg bliver gal, er jeg ikke sikker på at være lykkelig, bør jeg ikke være det? Allerede Place Pigalle, den kusk, han kører hurtigt, Stévens passagen, om et minut er vi ved døren, min gud, min gud, hvad vil hun sige til mig, hvad vil hun gøre, hvad skal jeg gøre? Kusken sagtner farten, drejer, hun vil endnu en gang sende mig væk, åh, hendes hus, det er

frygtelig, denne ængstelse, min stakkels veninde, vil hun nu omsider? Lea! Hun er stået af ... hvad? ...

"Hør, skal De ikke betale kusken?"

Jeg har ikke betalt kusken, det er sandt, undskyld, to francs og halvtreds, værsgo ... Lea ringer på ... jeg er fortabt, åh, jeg bønfaller Dem om ...

"Tillader De at jeg følger dem op?"

"Hvis De ønsker."

Død og pine, ikke dårligt ... vognen kører bort ... det må jeg sige, går op, hvad er klokken? Endnu ikke midnat, vi har tid nok, når jeg kommer sent hjem, lader min portner mig vente halve timer ved døren, det er utåleligt.

Lea går foran, vi går op, langs blege mure, vores skygger, hvor mange penge har jeg på mig? I tegnebogen havde jeg halvtreds franc, i lommen fire louis, det bliver halvtreds og firs, et hundrede tredive francs, jeg har flere penge hjemme, uanset det bliver det stramt sidst på måneden, nødvendigt at Lea er fornuftig, i mellemtiden går vi op, vi er ankommet, døren åben, Marie.

"Godaften, Marie."

"Godaften, hr."

Lea: "De har ikke glemt at tænde op, Marie?"

"Nej, frøken, hvis frøkenen vil gå ind på sit værelse ..."

For enden af gangen, døren til påklædningsværelset, bagved er værelset, skødesløst går Lea frem, med sin nydelige skødesløshed, jeg, skal jeg følge efter? Vente på at hun siger det til mig? Hun glemmer det, men hvis hun sender mig væk, lige meget, det ville være for dumt at blive i gangen, jeg går ind, hun kan skænde på mig hvis hun vil, og jeg går gennem påklædningsværelser og ind ad døren til værelset, i værelset lyser en brændeild, vågelyset i loftet, også to lys på det lille bord, Lea har sat sig ved siden af ilden, vågelampens alabasterhvide klarhed, og den klare, røde ild danser og spiller uophørligt på brændestykkerne, i en lænestol ved siden af, den unge kvinde, ja halvt i skjul, Lea, hun varmer sig, endnu med hat og handsker, ubevægelig, i skygge, og den dansende flamme der stiger fra de to parallelle stearinlys, på hendes kjole kaster ilden reflekser, gyldne, mørke, oh, den gode og bløde varme, her i værelset!

"De frøs, ikke sandt, Lea?"

Og hun ville ikke vende om, den stædige.

"De skulle måske tage Deres frakke og hat af."

Hun bliver ved med at stå foran ilden, i skyggen oplyst af ilden, i lænestolen, nu fremturer hun for at få det for varmt? Men hun rejser sig, rask, rask op at stå, og med en hurtig stemme:

"Ja, der er for varmt her."

Hun tager sin hat af, kaster den på sengen, hun ordner sit hår, hun tager handskerne af, på sengen, jeg vender mig mod kaminen, hun knapper sin frakke op, jeg skal til at hjælpe hende.

"Nej tak, Marie hjælper mig."

Marie hjælper hende, jeg går tilbage til kaminen, Marie bærer frakken ud, ilden varmer mine lægge mere, Lea vender sig, hun smiler.

"Hvad laver De egentlig med hatten i hånden og knappet overfrakke?"

Hvad vil hun? Vil hun have at jeg tager min overfrakke af? Hvorfor? Blive her længere? Det er muligt ... Jeg svarede hende med få ord ... hun står hele tiden smilende ...

"Hvis De tillader det ..." sagde jeg.

Og langsomt vender hun sig, langsomt, med vuggende hofter, mod glasskabet, vendt mod kaminen, ved vinduet, på en stol, anbringer jeg min hat, Lea, foran glasskabet, ordner sløjferne i sit korsage, på brystet, og det sorte halsbånd, jeg står ved væggen, ved gardinet der er trukket for vinduet, i spejlet ser jeg hendes spinkle figur og hendes kønne ansigtstræk, kroppen der på skift viser sig og skjules af hendes klædningsstykker, vor tids beundringsværdige mode der skiftevis skjuler og viser de kvindelige former, hun nærmer sig mig, med en bevægelse der er charmerende kattelignende, mens hendes hår bevæger sig i ryk på hendes matte pande: hvad tænker jeg på? Vil hun i aften? Vil hun give efter? Hun har sagt jeg skal lægge min frakke, hvad så? Jeg tager et skridt hen imod hende, vi er tæt på hinanden, vi standser op, oh, i hendes blik en sand ømhed! Altså sejr? Er det endelig øjeblikket? Indsmigrende mumler hun:

"Hvis De går ind i stuen i fem minutter, så ville De være elskværdig."

"Ja, udmærket, som De ønsker."

Hun tager en lysetænder fra kaminen, tænder lysene, altså hun samtykker? Hun vil have at jeg venter på hende?

"De venter her, fem minutter, frem for alt, spil ikke klaver."

Og mens hun lukker døren:

"På gensyn om lidt."

Så er jeg igen i stuen, hvor anderledes end for en time siden! Lea vil klart have at jeg skal blive, klart, hvis ikke, vil hun ikke lade mig vente til hun havde gjort sit toilette færdigt, og så elskværdig hun er i aften! Jeg kan ikke tvivle på det, hun vil have jeg bliver, men hvorfor denne aften frem for en anden? Og hvorfor ikke denne aften? Jeg bør ikke tvivle på det, hun beholder mig her, sikken bevægelse den idé giver mig! At tænke sig at lige straks kalder hun på mig, at jeg går ind i hendes værelse, og at jeg holder hende i mine arme, jeg tager hendes lange, duftende silkeklæder af hende, oh, at have hende i hendes store pragtseng! Jeg vil ikke lade mig blive omtåget, altså jeg vil være opmærksom på hvad jeg vil gøre, det ville være det bedste hvis jeg forinden tog mine forholdsregler mens jeg er alene, jeg har ikke ladet vandet siden Boulevard Séba-

stopol, for seks timer siden, toilettet er til venstre i entréen, man skal være stille i en blid samtale, pas på, gå uden en lyd, uden at man hører mig, der er bestemt lys i forstuen, i øvrigt har jeg tændstikker, åbn døren, pas på, uden støj, på tåspidserne, sikke et held, der er lys, døren er lige på klem, afsted ... pas også på ikke at grise mig til ... nå da, den forholdsregel var ikke overflødig, jeg lader døren stå på klem, ligesom den var, døren til værelset, helt forsigtigt, sådan, bravo, ingen kan have hørt mig, og så, i lænestolen, bekvemt. Lea klæder sig af, hun vil tage en housecoat på, det er mærkeligt at hun aldrig har villet tage en støvlet af eller på når jeg er der, hvad er klokken? ...

Kvart i tolv, Lea plejer ikke at være længe om at klæde sig om, hun vil kalde på mig om et øjeblik. Jeg er helt til grin, jeg har forberedt det som jeg vil foretage mig, for knap to timer siden, det som jeg har besluttet for en måned siden, og jeg tænker slet ikke på det, det er dog ganske enkelt, Lea vil have at jeg tilbringer denne nat sammen med hende, altså, jeg bør afslå, jeg giver hende det bedste bevis på min kærlighed, jeg respekterer min kærlighed, ved ikke at tage imod hendes krop som hun vil give mig fordi hun føler sig forpligtet til det, ved ikke at gøre som de de andre der er grebet af en tom passion, men ved at elske hende dybt og ved at blive elsket af hende, sådan er det, i stedet for at modtage hendes offer, vil jeg bringe hende mit, og hvis hun bliver fornærmet? Nej, jeg vil fortælle hende hvorfor jeg tager afsted, og hun vil blive bevæget, åh, jeg er fej og dum, nu tøver jeg, den lejlighed som jeg har ventet så længe på, er kommet, og jeg tøver. Men nej, jeg tøver ikke, hvad fanden, det er ikke så svært, man må vælge, have denne pige som de andre for en nat, eller elske og måske få en veninde, der er ikke brug for at forberede de store sætninger eller stramme sig an, om et øjeblik siger jeg simpelthen godnat, og hun kan tro at jeg er frygtsom eller enfoldig, eller endnu værre at jeg lider under et anfald af syfilis som jeg har fået under min platonske kærlighed. Men gud hvor er hun længe om at klæde sig om! Klokken? ... ti minutter i tolv, hun bliver aldrig færdig med det, hun har allerede flere gange fået mig til at vente for så at tage afsked efter et kvarters sludren, det er irriterende at vente og ikke vide hvad man skal holde sig til, Lea ender med at le af mig, tror hun at jeg morer mig i det her værelse med at håbe på at det behager hende at åbne døren? Og jeg vil spille den generøse, den storsindede, fremvise den rene kærlighed, fremfor helt dumt at drage benytte sig af udsigten til en god nat; skaberi og spøg og skæmt, Lea sender mig væk fordi jeg ikke kan tvinge hende til at beholde mig, jeg lader hende lege med mig, og jeg opfinder det guddommelige påskud at ville erobre hende gennem at vise hende respekt, jeg er mere vanvittig svag end en dreng, det må være slut, altså vil jeg i seng med hende i aften, lige meget hvad, det vil være for dumt, en affære der har gået for

sig så længe med så mange omkostninger, bliver ved og fører til ingenting, så mange penge og så mange ærgrelser for at have den fornøjelse at se ind i en ung dames smukke øjne, en ung dame som efterligner magasinerne, sikken dumhed! Det bliver til to hundrede francs, og det er det hele, blive sentimental i den her verden, en pige som hver aften er gæst på brædderne og på dage med pengetrang kommer i glædeshuse- ne, jo, hun kommer der, det forbavser mig slet ikke, og stuepigen som har til opgave at trøste de herrer der er økonomisk dårligt stillet, jeg kunne for pokker da bruge mine penge bedre end at betale for kniplinger til hendes kostumer, det bliver nok sjovt på lørdag på Continental, jeg vil gøre en god figur mellem de personer som hun opflam- mer og som dagen efter vil overbringe deres visitkort, og der er en varme, et virvar, som på Bal des Artistes hvor min hat blev mast, og de butikker hvor man kommer ud fra uden noget til at betale for en vogn ... men, gud fri mig hvor er hun længe om det i aften! Det er utåleligt. Jeg vil banke på. Nej, jeg kan ikke. Sikken en tålmodighed der skal til! Jeg tror jeg hører hende. Herfra kan man ikke høre noget fra værelset. Ja, hun åbner døren, endelig!

"Nå", siger hun, "hvad laver De? Keder De Dem meget?"

I en lang flagrende housecoat, cremefarvet, let indsnøret i livet, helt hvidt i de lan- ge cremefarvede folder, hun er behersket.

"Må jeg komme ind?"

"Kom ind."

Ved siden af kaminen, i den lave lænestol, skal hun til at brede sig, hvide skørter på en stol, afsides hænger den sorte kjole, ilden i kaminen er næsten gået ud, en jævn varme, lunt, i vinduet min hat og min overfrakke, tager en lav stol og skal sætte mig ved siden af Lea, hun breder sig ud i lænestolen, hænderne udstrakt, i den blå lænestol med broderede brede bånd. Op ad glasskabet er der et lille bord med plys og ovenpå tyve forskellige ting, æsker, ting af elfenben, sakse, ubestemmelige ting i værelsets meget hvide lys. Vi sidder i den lune varme, tavse i værelset, hun ved side af mig, hvid, udstrakt.

"De har ikke fortalt mig hvad De har foretaget Dem lige efter at De forlod mig."

Hun taler til mig, jeg svarer hende.

"Åh, ingenting, slet ingenting."

Hvor hun er køn i aften!

"De har vel i det mindste spist til aften og været hjemme?"

"Vil De vide helt nøjagtigt hvad jeg har foretaget mig?"

"Ja, fortæl mig det."

"Altså, efter at være gået herfra fulgte jeg Rue des Martyrs, Faubourg Montmartre, derefter Boulevard Poissonnière og Boulevard Sébastopol, alt sammen til fods, og jeg ankom til Tour Saint-Jacques, en plads der var fuld af børn, Nå, ud over det har jeg besøgt en ung herre, en ven af mig, som jeg spadserede med et kvarter."

Hun smiler.

"De er nøjagtig. Og De talte om mig med den ven."

"Selvfølgelig."

"Og Deres ven har har misundt Dem. Hvor har De ellers været?"

"Hvor jeg har været? ..."

Denne aften ... menneskemylderet, travlt og forjaget, i Paris, om aftenen klokken seks, gaderne fyldte, vognene hastige og langsomme, Palais-Royal ...

"Jeg var i Palais-Royal."

... Den blonde kvinde som jeg mødte ved Louvres vinduer, så provokerende og ma-ger, høj, stolt, desværre tabt af syne mellem fodgængerne.

"Min ven skulle i Théâtre-Français for at se Ruy Blas, jeg afslog at følge med ham."

"For min skyld, det er heroisk."

Det kunne have været interessant at se Ruy Blas igen, men jeg afslog, derefter spiste jeg til middag.

"Derefter spiste jeg til middag, hvor? På en cafe på Avenue de l'Opéra, De kender slet ikke disse beskedne steder. Vil De gerne vide hvad menuen var?"

"Det kan De fortælle mig næste gang vi spiser middag sammen. Og der var De også sammen med venner?"

"Ingen."

Men den meget kønne kvinde der sad over for mig, med den meget skaldede gamle herre, retsembedsmand eller konsul, den meget kønne kvinde som jeg gerne vil se igen og som lo.

"I nærheden af mig var der en smuk kvinde som ledsagede en gammel herre der sikkert var konsul eller notar."

"Tillykke."

I cafeen der var levende med strålende farver og oplyst, behageligheden ved den langsomme middag og de ukendte som blev betragtet ... Vinen, spillet, vinen, spillet, de smukke damer ... Og lige med ét, facaden på Eden-teatret, meget lysende i den natlige gade, og på skyggerne. Excelsior set tidligere, optoget af dansende kvinder, og min

ven, ham som skulle til at gifte sig, utroligt lykkelige for den fælles lykke, han elsket af den elskede kvinde.

"Jeg gik hjem, uden at der skete noget, jeg mødte blot en ven der er elsket af en kvinde som han elsker, tillad at jeg anfører dette tilfælde."

"Sjældent tilfælde, en mand som elsker."

"Tror De?"

"Der er så få kvinder en mand kunne elske! Hvis flere mænd siger til en kvinde at de elsker hende, er hun ikke elsket af nogen."

Det er forkert det som Lea siger, hvad skal jeg svare uden at støde hende? Hvorfor skulle de ikke være elsket, alle og hver eneste kvinde, med mindre de ikke vil være elsket.

"Hvis en kvinde" siger jeg "ikke er elsket, er det ofte fordi hun ikke vil være elsket."

Og skyldig eller fortjenstfuld, alle kvinder er medskyldige i manglende kærlighed fra den som har set dem. Lea smiler en smule spottende, hun ser på ilden der går ud, nærmest som på fotografiet af hende.

"Man fik hurtigt" siger hun "sendt mit kort hjem til Dem?"

"Ja, men hvad hvis jeg ikke var taget hjem?"

"De ville nok tage hjem."

"Jeg havde en time hvor jeg ikke havde noget at tage mig til før jeg skulle komme her, jeg blev hjemme."

"Og hvad foretog De Dem?"

"Ikke noget særligt, jeg skrev lidt."

Men den smukke nat, ved vinduet, haven og træerne, de store træer foran mit vindue, haven der var helt øde og uden blomster, storslået, og den duft af natten som kom til mig gennem de åbne vinduer, således, hen over de tomme gader og de larmende boulevarder, den samme nat, med lirekassen og de kendte refræner, så mild i mørket ... skulle jeg fortælle det til Lea?

"Da jeg gik hen til Dem her til aften, var jeg forfulgt af en lirekasse som fyldte min vej med jamren."

"De holder da ellers af musik."

"Mere end nogen sinde, men mindre end De."

Hendes breve ... Lea d'Arsay beder Daniel Prince... hvorfor skulle Lea få at vide jeg har læst hendes breve igen? Hun spotter mig i den mindste anledning, og hvad skulle jeg sige om hendes triste breve? Og om mine planer, netop fornyede, om at ofre

mit begær for hende! Måske har hun ret, han er sjælden, manden som elsker, og at hun aldrig er blevet elsket, vil jeg så heller ikke elske hende? Ak, hvor jeg elsker hende lidt, hvor lidt jeg elsker hende, jeg som anstrenger mig med kærligheden; lad os se om opofrelse ikke kunne vække kærligheden.

"De har haft", siger hun, "en udmærket dag."

"En smukkere aften, trods den skrækkelige ubehagelighed med en indslumren der blev afsløret."

Hun ler.

"Og for at afslutte, en dejlig køretur med en ung kvinde der er meget charmerende, men meget slem."

Det er hun faktisk, slem! Og den herre som så efter os på boulevarden, La Butte Montmartre synlig i tågen, rækken af huse med oplyste vinduer og træerne begravet i natten, ja, men hvor meget charme er der ikke i hendes foregivne værdighed, alvorlig og pudsig, nu er hun charmerende uden at foregive noget, hun har rettet hovedet op, blondt og hvidt, uden for den blonde hvidhed de flagrende klæder, og en fin krop som et kvindeligt barn, gracil, spinkelt bygget og rundet, et vindende smil, et løfte om kærtegn, en blødhed der er tilbøjelig til at overgive sig i andres hænder, for på dette tidspunkt hvor den tomme dag flygter og ikke er mere, efter dagen der på en måde er udsukt, så er det min nat, timen for min kærlighed.

"... Ak, min veninde ... Deres læber er letsindige, og på vinden skal de flyve herfra ..."

Og hendes hænder, og fra hendes hænder, gennem mine hænder og min arm og mit hjerte, er der en sky, en skælven, en varme, noget hjerteskrærende, der stige op til øjnene, jeg er ved at vakle? Åh, jeg vil have dig, slut med de mange hensyn, den ydmyge kærlighed, de skønne planer, den udsatte, længe forberedte kærlighed, adskillelser, afkald, slut med afkald, min elskede, jo, jeg vil have dig, og jeg ser på hende, på hendes kødelige bleghed, bebuder af forrykte glæder, dem som jeg for en drøm skulle give afkald på. Hun trækker imidlertid sine hænder ud af mine hænder, jeg går to skridt tilbage, hun går hen imod mig, hun lægger hænderne på mine skuldre, og det er som bliver jeg beruset af hende og tankeløs, hun taler til mig, på en måde som en fe.

"De kommer lørdag til festen på Hôtel Continental, De skal få at se hvor køn jeg vil være ..."

Ja, bestemt, uforglemmeligt.

"... Jeg vil blive så ked af det hvis De ikke er der, desuden, jeg vil gøre Dem ære ..."

Åh, helt forførende elskede.

"... De kommer med det forklæde til mit kostume, ikke sandt ..."

Hendes kostume? ... Ja, det forklæde, de penge jeg har lovet hende ,,,, jeg tænkte ikke mere på det ... hun ønsker det med det samme ... jeg har lovet hende det, for resten det er det mindste, bah, lad os få den sag klaret ...

"Hvis De ville fortælle mig nogenlunde hvad De mangler, Lea, og undskyldte mig fordi jeg overlader besværet til Dem ..."

"Jeg ved ikke ... det vil blive ... i det hele ... en hundrede francs."

"Tillad at jeg giver Dem dem."

Jeg har en halvtreds francs-seddel i min tegnebog, flere tyve francs-stykker i min pung, intet andet end tyve francs-stykker, det udgør hundrede ti francs, afgjort, tre tyve francs-stykker og halvtreds francs, dér på kaminen.

"Det er meget venligt af Dem", siger Lea.

Hun kommer igen hen mod mig, jeg har glædet hende, det koster mig endnu lidt for meget, men hun bliver tilfreds med mig og vil være elskværdig, og sådan får jeg færre skrupler ved at blive her i nat, og flere rettigheder, kan jeg i øvrigt ikke vise hende min kærlighed på anden måde, uden at afvise hende? Så ømt, så blidt, så godt vil jeg elske hende denne nat, at det opvejer alle ord og alle afkald, bestemt, når jeg ved hvad jeg skal gøre, vil det lykkes mig bedre, hvis jeg bliver hos hende, for at vise hende min sande kærlighed, det er hvad der skal gøres, og ind i hendes hår siger jeg helt stille til hende:

"De vil altså lade mig blive hos Dem?"

Hendes store øjne, hendes store forbavsede øjne, man kunne sige at de vækker medynk ... hvad vil de?

"Åh, ikke i aften, jeg beder Dem, jeg kan ikke ..."

Hvad? Ikke i aften? Hun vil ikke?

"... Næste gang, jeg lover Dem ... Jeg kan ikke."

Igen, igen, hun vil ikke? ... Jeg kan ikke tvinge hende ... Hun vil virkelig ikke? ...

"Lea, De vil ikke?"

"Jeg sværger Dem ..."

Og hvorfor blive ved?

"Så godaften."

Hvorfor spurgte jeg hende? Hvorfor holdt jeg ikke fast ved min beslutning, hvorfor gik jeg ikke sådan som jeg skylder hende og min ære?

"Godaften, min veninde."

Og jeg tager om hendes hoved, forsvundne glæder og umulige, oh, I dødelige og fortvivlede glæder, oh, hvornår så?

"Kom onsdag klokken tre" siger hun.

"Gerne, mange tak."

Hvorfor har jeg endnu en gang villet have hende? Ak, hende som jeg ikke vil få! Jeg må afsted, min overfrakke dér, min hat.

"Farvel", siger hun, "på onsdag klokken tre."

Hun har taget lyset og åbnet døren til salonen, Marie er der, vi går gennem entréen.

"På onsdag klokken tre," siger jeg.

Nej, jeg skal ikke se hende mere, jeg bør ikke se hende igen, de er forsvundet for bestandig, mulighederne for mig og hende til at elske, og der er ikke mere tilbage end tristheden ved det åbenlyst unyttige. Uforglemmeligt hvid og skøn rækker min veninde mig hånden.

"Farvel."

"Farvel."

Venligt smiler hun, på hendes bryst flagrer gule og natlige lysskær.

Efterskrift

Oversættelsen er foretaget efter teksten gengivet på gallica.bnf.fr.

Édouard Dujardins *Les lauriers sont coupés* blev offentliggjort i 1887 i tidsskriftet *La Revue Indépendante*, et månedsskrift for kunst og litteratur. Det blev startet i maj 1884, og Edouard Dujardin blev medredaktør i slutningen af 1885; han var i redaktionen til 1889. Dujardin havde i 1885 grundlagt *La Revue Wagnérienne*, et tidsskrift for studiet af Richard Wagners værker, som kom indtil 1888.

1. Bogens titel

Titlen på Dujardins bog *Les lauriers sont coupés* er hentet fra en sang der i dag opfattes som en børnesang:

Nous n'irons plus au bois, les lauriers sont coupés

La belle que voilà, ira les ramasser

Refrain:

Entrez dans la danse, voyez comme on danse,

Sautez, dansez, embrassez qui vous voudrez.

Et les lauriers du bois les laiss'rons nous faner

Non, chacune à son tour ira les ramasser

Refrain

Si la cigale y dort, ne faut pas la blesser

Le chant du rossignol la viendra réveiller

Refrain

Et aussi la fauvette avec son doux gosier

Et Jeanne, la bergère, avec son blanc panier,

Refrain

Cigale, ma cigale, allons, il faut chanter

Car les lauriers du bois sont déjà repoussés

Refrain:

Entrez dans la danse, voyez comme on danse,

Sautez, dansez, embrassez qui vous voudrez.³³

Nous n'irons plus au bois har en skjult betydning der retter sig imod et forbud mod bordeller og om begrænsning af prostitution som Louis XIV udstedte i 1684 på baggrund af en epidemi af kønssygdomme og efter tilskyndelse fra sin officielle elskerinde, madame de Maintenon. Bordeller havde som forretningskendetegn ofte anbragt en laurbærgren over døren, og det skulle forklare sangens første linje "Nous n'irons plus aux bois, les lauriers sont coupés" (Vi tager ikke mere i skoven, laurbærrene er klippet væk).

Laurbær som symbol på andet end hæder og ære stammer fra fransk middelalder. Francisque Michel³⁴ forklarede at *Laure* betyder et berygtet sted eller et lupanar dvs. på latin et bordel³⁵. Tidligere sagde man også "fringuer sur les lauriers", dvs. danse eller springe omkring på laurbærrene, som betegnelse for seksualakten. Michel henviste i den forbindelse til ordet boccard [eller bocard] synonymt med bouis, boxon, laure, lupanar, alle betegnelser for bordel eller knejpe af lav rang. Bocard betyder egentlig stampeværk, værket i en stampemølle, men er også, indlysende nok, slang for bordel; bouis-bouis eller boui-boui står for et tredjerangs teater, sangerindeknejpe, og boxon er slang for bordel. Michel formodede at de nævnte steder havde en laurbærgren eller en buksbomgren (buis) som tegn, og værtshusene eller knejperne var ifølge Michel ofte ikke var andet end bordeller. Heraf kommer også navnet *bouchon* som betegnelse for et værtshusskilt som oprindeligt var en grøn gren, og som også kunne være tegn for et tarveligt serveringssted eller et endnu ringere anset sted såsom et bordel. Det botaniske kommer igen i middelalderlige betegnelser for bordel såsom *Chateau-Verd*, *Champe-flory* eller *Campe de Flours*.

Melodien til sangen *Nous n'irons plus aux bois, les lauriers sont coupés* blev i øvrigt citeret flere steder af Claude Debussy.

Myten om Dafne og Apollon kan også nævnes i denne forbindelse. Myten handler jo Apollons forsøg på voldtægt af nymfen Dafne som undgår voldtægten ved at blive forvandlet til et laurbærtræ.

2. Bogens forfatter

Édouard Dujardin (1861-1949) var romanforfatter, digter og dramatiker. Ved forældrenes død arvede han en formue som han blandt andet brugte til bringe et par af sine værker på scenen.

Han deltog gerne i Paris' natteliv og havde talrige kvindebekendtskaber. Efter at have brugt det meste af sin formue på teater og andet gik han over til mere givtige beskæftigelser som ejendomshandel og reklamevirksomhed.

Les lauriers sont coupés havde begrænset succes. Senere anerkendte James Joyce den som en forgænger til en af hans skrivemåder i *Ulysses*. *Les lauriers sont coupés* blev genudgivet i 1925 med et forord af Valery Larbaud, som er kendt for at have oversat *Ulysses* til fransk.

I 1931 udgav Dujardin en studie ved navn *Le Monologue intérieur, son apparition, ses origines, sa place dans l'œuvre de James Joyce et dans le roman contemporain*. Dujardins *Les Lauriers sont coupés* blev oversat til engelsk af Stuart Gilbert i 1938 med titlen *We'll to the Woods No More*. Denne titel skyldes nok også et engelsk digt af A.E. Housman³⁶. Dette digt står i gæld til et digt af Théodore de Banville fra 1845: *Nous n'irons plus au bois*³⁷.

3. Bevidsthedens strøm

Edouard Dujardin anses for en af de første der anvendte stream of consciousness-teknikken, og James Joyce der havde købt *Les Lauriers* i 1902-03, anerkendte ham som en af sine forgængere på dette område. Når kritikere og andre mente at Joyce havde den indre monolog fra Freud, sagde Joyce at han havde den fra Dujardin, Ellmann, *James Joyce*, s. 126. Hvorvidt Joyce (eller Ellmann) skelner så nøje mellem indre monolog og stream of consciousness (eller mellem disse begreber og jeg-fortælling og dækket direkte tale), lader sig ikke fastslå. Joyce nøjedes i øvrigt ikke med at anerkende Dujardin som ophavsmand til den inde monolog, han hævdede også at han havde fået Dujardin til at genopstå. "... the fact of my having resurrected M Dujardin ..." (Ellmann, s. 634, note).

Bevidsthedens strøm er ikke et særlig veldefineret begreb. Bevidsthedsstrøm grænser op til jegfortælling, indre monolog og dækket direkte tale. Hvem der er ophavspersonen til begrebet er heller ikke klart. Udtrykket blev anvendt af psykologen William James i 1890 i *The Principles of Psychology*. Det blev benyttet af May Sinclair (1863–1946) i en anmeldelse i *The Egoist* April 1918 af Dorothy Richardsons *Pointed Roofs*, det første bind af 13 af Richardsons romanserie ved navn *Pilgrimage*.

Ud over Dujardin og Richardson har der været en del andre der på et tidligt tidspunkt siges at have benyttet bevidsthedsstrøm, eller noget der ligner, som litterært middel. Laurence Sterne og Dostojevskij er blandt dem, endvidere anføres Lev Tolstoj og ikke mindst Arthur Schnitzler med fortællingen *Leutnant Gustel* (1900); sidstnævnte er blevet betegnet som et mønstereksempel på anvendelse af indre monolog.

Dujardin som ophavsmand til bevidsthedsstrømmen som litterær teknik er således tvivlsom. Som det også fremgår, anvender han flere beslægtede teknikker i gliden-

de overgange. Bogens indledning er en noget konstrueret placering af jegpersonen, Daniel Prince, i Paris en aprilaften, med dennes indtryk og overvejelser. Senere følger replikskifter suppleret med oplysning om Daniels tanker om samtalepartnerne, og et aftensmåltid med refleksioner over maden og en anden restaurationsgæst. Bevidsthedsgraderne veksler lige fra tanker om en portner og lignende til bevidsthedens gliden over i en slummer. Ind i mellem er der en scene med Daniels gennemgang af sin brevveksling og sine tidligere møder med den efterstræbte kvindelige hovedperson, Lea d'Arsay.

- 1 Theatre des Nouveautés. Det tredje teater af dette navn lå i 1878-1911 på Boulevard des Italiens.
- 2 Bois de Boulogne.
- 3 La Comédie-Française ou Théâtre-Français ("le Français") grundlagt i 1680, siden 1799 til huse i Salle Richelieu midt i Palais-Royal (1. arrondissement).
- 4 Ruy Blas (1838) er et romantisk drama af Victor Hugo, i fem akter og på alexandrinere; foregår i Spanien i slutningen af 17. årh.
- 5 Panama: Dvs. *La Compagnie universelle du canal interocéanique de Panama* som havde til formål at bygge en kanal gennem Panama. Stiftet i 1880 og kom efter få år i økonomiske vanskeligheder da omkostningerne ved at bygge kanalen i høj grad oversteget det forventede. Selskabet standsede betalingerne 2. december 1882.
- 6 Scribe: Eugène Scribe fransk dramaturg og librettist (1791-1861). En af de mest spillede dramatikere i Frankrig i det 19. årh.; også kendt i Danmark hvor J.L. Heiberg satte ham højt. Berømtheden falmede stærkt i det flg. århundrede.
- 7 *Le Chalet*: Komisk opera i en akt af Adolphe Adam, libretto af Scribe og en medforfatter; den bygger på et syngespil, Jery und Bätely, af Goethe. I operaen indgår en sang fra Adams Ariadne på Naxos (1825), "Vive le vin, l'amour et le tabac", jf. nedenfor.
- 8 *Robert le Diable*: Opera af Giacomo Meyerbeer med libretto af Scribe og en medforfatter. Arien "Versez a tasse pleine", der indleder operaen, slutter med linjerne "Le vin, le jeu, les belles/Voila nos seuls amours."
- 9 "Refrain du bivouac": March af Georges Bachmann (1848-1894).
- 10 Catulle Mendès (1841-1909): Fransk digter og litterat; stamgæst på Café Napolitain på Boulevard des Capucines.
- 11 Café Tortoni de Paris: Cafe på hjørnet af Boulevard des Italiens og Rue Taitbout, berømt for sine italienske is og desserter og for sit publikum, politikere, intellektuelle, børnsfolk, dandyer, verdensdamer og damer af demimonden. Kendt som et "établissement de luxe ouvert à tous".
- 12 *La dame blanche*: En komisk opera fra 1825 (opført året efter i København) af François-Adrien Boieldieu (1775-1834). Librettoen af Scribe bygger på flere romaner af Walter Scott. Den foregår på et slot i Skotland med en skjult skat, en forsvundet arving og en hvid dame. Den var forbillede for senere fantastiske operaer som Meyerbeers *Robert le diable* (1831) og Gounod's *Faust* (1859). Den musikalske stil skulle også have fået indflydelse på operaer som *Lucia di Lammermoor*, *I puritani* og *La jolie fille de Perth*. Den hvide dame synger ikke i operaen, men den kvindelige hovedperson, Anna, optræder forklædt som den hvide dame. Hun påkaldes af den mandlige hovedperson, Georges, i cavatinen: "Viens, gentille dame,/Ici, je réclame/La foi des sermens./À tes lois fidèle" etc.
- 13 Quevilly: Fmtl. Le Grand-Quevilly, en forstad til Rouen 5 km sydvest for centrum.
- 14 Louis Bignon (1816-1906), fransk restauratør, der i 1847 købte Café Riche på Boulevard des Italiens og skabte en berømt restaurant.
- 15 Pneumatiske ure (tryklufture) forekom i Paris bl.a. på banegårde fra omkring slutningen af det 19. århundrede; de blev forsynet med pulserende, komprimeret luft. Driften ophørte i 1927.
- 16 Matthæus 19, 29: "Enhver, som har forladt hjem eller brødre eller søstre eller far eller mor eller børn eller marker for mit navns skyld, får det hundreddobbelte igen og arver evigt liv".
- 17 *Fortunio*, roman af Théophile Gautier fra 1837 om en orientaler der midt i Paris skaber et paradys af purpur, guld og ædelstene hvor han betjenes af de skønneste slaver, og hvor han unddrager sig civilisationen.
- 18 Théophile Gautier (1811-1872), fr. forfatter, begyndte i romantikken med Poésies (1830), men fjernede sig snart fra de samfundskritiske tendenser i den franske romantik og bidrog afgørende til dannelsen af begrebet "l'art pour l'art" med forordene til digtsamlingen *Albertus* (1832) og romanen *Mademoiselle de Maupin* (1835) om kunstens uafhængighed af borgerlig moral og samfundsmæssig nytte. Forelskelsens mange varianter i denne roman og i hans fantastiske fortællinger hører til 1800-tallets vigtigste litterære udtryk for det underbevidste.
- 19 Rue du Général-Foy begynder ved Rue de la Bienfaisance 18 og ender ved Rue de Monceau 86, i 8. arrondissement.
- 20 Germain Charles Chevet (1771-1832) var en parisisk restauratør og indehaver af en catering-virksomhed der blomstrede under kejserdømmet. Virksomheden blev drevet videre af hans efterkommere. Hans butik i Palais-Royal blev frekventeret af iblandt andre Grimod de La Reynière, Balzac, Rossini og Brillat-Savarin.
- 21 Sophie Rostopchine (1799-1874), grevinde af Ségur, fr. forfatter af rus. herkomst. Skrev moraliserende bøger for unge.
- 22 Cornelius Jansen, rom.-kat. teolog (1585-1638). Han var i opposition til jesuitterne som efter hans mening var pelagianere, dvs. at de bestred viljens absolutte ufrihed. Jansen bekæmpede også protestantismen og var imod de forbund med protestantiske lande som Frankrig under Richelieu indgik, bl.a. med Sverige. Han blev af den spanske konge udnævnt til biskop af Ypres. Hans hovedværk "Augustine" udkom efter hans død 1640; deri hævdede han den augustinske lære om menneskenaturens fordærvelse, viljens ufrihed og guds forudbestemmelse af menneskets frelse eller fortabelse. Jansen betonedede i sine værker værdien af den enkeltes inderlige trosliv.
- 23 La Compagnie du chemin de fer du Nord.
- 24 Yport, en kommune og en by ca. 30 km nordøst for le Havre, på kanalkysten.
- 25 Rue Alfred-Stevens er en gade i 9. arrondissement; den udgår fra Rue des Martyrs og ender blindt. Opkaldt efter den belgiske maler Alfred Stevens (1823-1906), bl.a. kendt for sine malerier af kvinder fra den højere middelklasse. Billedernes modeller var ofte dyre prostituerede.
- 26 Louis: Guldmønt med en værdi på 20 francs.
- 27 Se efterskrift.
- 28 *Andromache* (1667) er en tragedie af Jean Racine. Emnet: Orestes elsker Hermione som elsker Pyrrhus som elsker Andromache som søger at beskytte sin søn Astyanax samtidig med at hun forbliver tro mod mindet om sin afdøde mand, Hektor, der er dræbt af Achilleus.
- 29 Nicolas Foyot var køkkenchef hos kong Louis-Philippe. Efter julimonarkiets fald etablerede han på hjørnet af Rue de Tournon og Rue de Vaugirard (6. arrondissement) en restaurant som blev meget berømt.
- 30 La Butte de Montmartre.
- 31 *La Mascotte* er en opera af Edmond Audran. Premiere på Bouffes-Parisiens teatret den 29. december 1880. Den fik stor succes navnlig på grund af duetten om får og kalkuner:
"Je sens lorsque je t'aperçois/Comme un tremblement qui m'agite//et moi, betina, quand j'te vois/C'est étonnant comme je palpite//lorsque tu me parles voilà/Que dans mon p'tit cœur ça s'embrouille//moi quand tu me regard's/J'ai là ?/Comm' un' gross' bêt' qui me chatouille//refrain:}-j'aim' bien mes dindons/-j'aime bien mes moutons/-quand ils font leurs doux glou glou glou/-quand chacun d'eux fait bè,/-mais ... **J'taim' mieux qu'mes dindons**//n-j't' aim' mieux qu'mes moutons/-quand ils font leurs doux glou glou glou/-quand chacun d'eux fait bè,/-glou glou glou/-bè/-glou glou glou glou glou glou glou glou glou glou glou glou/-bè, bè
2è couplet: -lorsque j' plong' dans tes yeux mes yeux/C'est curieux c' que ça m'ravigote/-quand j'aspir' l'odeur de tes ch'veux/Jusqu'au bour des doigts ça m'picote// si tu t'approches de moi soudain/Je tremble comm' un' petit' poule/-quand ma main rencotre ta main/ Crac! c'est fini je perds la boule."
- 32 Fine og stærke kniplinger lavet i Valenciennes; med blomstermønstre og regelmæssige figurer.
- 33 Vi ta'r ikke mer' i skoven, laurbærene er faret hen/ Nej, den smukke unge pige vil samle dem igen/ Refræn: Kom med i dansen, se hvor dansen går/ lad os springe og danse, og favn hvem vi vil// Skovens laurbær, dem kaster vi bort/ Nej, hver og en af os vil

samle dem op/ Refræn ...// Ikke forstyre cikaden i dens ly/ nattergalens sang vil vække den på ny/ Refræn ... // Og løvets sanger med sin strube blid/ Og Jeanne, hyrdepigen i sin kjole hvid,/ Refrain ... // Cikade, min cikade kom nu og syng med/ skovens laurbær er vokset frem igen/ Refræn:

34 *Etudes de philologie comparée sur la langue factice connue sous le nom d'argot*, 1856.

35 Lupanar, afledt af lat. lupa, ulvinde, som også betegner et offentligt fruentimmer.

36 A.E. Housman (1859–1936): *We'll to the woods no more./The laurels all are cut./The bowers are bare of bay/That once the Muses wore./The year draws in the day/And soon will evening shut./The laurels all are cut./We'll to the woods no more./Oh we'll no more, no more/To the leafy woods away./To the high wild woods of laurel/And the bowers of bay no more.*

37 Théodore de Banville (1823-1891): *Nous n'irons plus au bois, les lauriers sont coupés./Les Amours des bassins, les Naiades en groupe/Voient reluire au soleil en cristaux découpés./Les flots silencieux qui coulaient de leur coupe./Les lauriers sont coupés, et le cerf aux abois/Tressaille au son du cor, nous n'irons plus au bois./Où des enfants charmants riait la folle troupe/Sous les regards des lys aux pleurs du ciel trempés./Voici l'herbe qu'on fauche et les lauriers qu'on coupe./Nous n'irons plus au bois, les lauriers sont coupés.*